3 6de jaargang nr. 3 jul-aug-sep 2008

Meander

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

INHOUD

3 Beste natuurliefhebbers
4 Ulrich Libbrecht 80
6 Gieren in de lift
8 Weldra ook boven úw huis
10 Gentiel en Julia, eenvoudig en toch bijzonder
11 Latijn en Grieks
11 Cursus Natuurgids dit najaar in Deinze
12 Natuurreservaat Maarkebeekvallei eindelijk erkend
15 Cursus 'Gebrevetteerde imker'
16 Verhuiswoede
17 Bijzondere waarnemingen maart t.e.m. mei 2008
Kalender uitneembaar katern
19 Een opgewonden Slechtvalk te Gavere
20 'Regionale flits' van Vlaamse Ardennen *plus*
21 Betovergrootvogels
23 Vogels kijken, 40 jaar geleden
25 Als de wesp rond je hoofd is verdwenen...
26 Dagboek van een groenling
27 (Vlaamse) gaai... 'niet van de poes'
28 Vogelcursus, een voltreffer
29 In de ban van de maïs...
30 De mediawatcher
31 Het Tijmblauwtje en de mieren
32 Lieveheersbeestjestocht in en rond het Burreken
32 Magisch plekje
33 Limoniet nummer 2
34 Uilen en co
34 Nieuws van de zoogdierenwerkgroep
34 We delen in de rouw
34 De volgende Meander

COLOFON

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven.
Tel: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap
Je wordt lid door 20 euro te storten op rekening 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening 390-0621301-71 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67 te 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be.
Zij verzorgen de **ledenadministratie** van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* behalve van zwalm.vallei.
Ledenadministratie zwalm. vallei: Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem, tel. 09/360.09.99, b.magherman@skynet.be.

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

http://vlaamseardennenplus.be

Contactpersonen
Regio: Vlaamse Ardennen *plus*
•Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
•Peter Breyne 09/384.73.08
peter.breyne@inbo.be
Afdelingen
•*Oudenaarde*
Jean De Lafonteyne 0495/63.25.91
jean.de.lafonteyne@pandora.be
•*Ronse*
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreaux.philippe@skynet.be
•*Schelde-Leie*
Geert De Sutter
de.sutter.geert@telenet.be
•*Scheldevallei*
Peter Breyne
peter.breyne@inbo.be
•*Vlaamse Ardennen*
Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
•*Groot Zingem*
Eddy Van Den Abeele 09/384.43.54
ed.vandenabeele@skynet.be
•*zwalm.vallei*
Vincent Decroock
vincent.decroock@belgacom.net
Kernen
•*Rondom Burreken*
Filip Hebbrecht 055/49.55.63
filip.hebbrecht@pandora.be
•*Werkgroep Bos t'Ename*
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
Werkgroepen
•*Invertebraten (Lampyris)*
Anne Fobert 055/21.01.37
anne.fobert@pandora.be
•*Planten*
Karel De Waele 09/386.45.60
karel.de.waele@skynet.be
•*Vogels*
Paul Vandenbulcke 055/49.60.12
paul@vwg-vlaamseardennenplus.be
•*Zoogdieren*
Paul Van Daele 055/23.92.10
saripaul@skynet.be
Limoniet (natuurstudietijdschrift)
•Geert De Knijf 055/42.16.45
geert.deknijf@inbo.be
Reservaten met projectnummer
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 30 euro en stort je op rek. nr. 293-0212075-88 van Natuurpunt met vermelding van het projectnummer:
•Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
•*Bois Joly* 6625
Patrick Alexander
patrick.alexander@scarlet.be
•*Bos t'Ename-Volkegembos* 6121
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
•*Bovenlopen Zwalm* 6142
Geert De Knijf 055/42.16.45
geert.deknijf@inbo.be
•*Burreken* 6602
Dirk Van Den Berghe
dirkvandenberghe.z@skynet.be
•*Dikkelvenne*
Jacques Vanheuverswyn 09/324.09.42
jacques.vanheuverswyn@pandora.be
•*Feelbos-Kalkoven* 6185
Lucien Vanden Daele 055/38.70.54
•*Grootmeers* 6650
André Vandecapelle 0498/45.93.42
andre.vandecapelle@skynet.be
•*Heurnemeersen* 6063
Gerard Mornie
gerard.mornie@pandora.be
•*Kordaelbos* 6605
Lieven Kinds 09/383.71.39
lieven.kinds@scarlet.be
•*Langemeersen* 6076
Alexander Van Braeckel 0473/854562
alexander.tine@telenet.be
•*Leiemeersen van Astene en Bachte 6109*
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
•*Maarkebeekvallei* 6670
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•*Middenloop Zwalm* 6160
Ward Verhaeghe 0476/60.02.15
wardverhaeghe@yahoo.com
•*Munkbosbeekvallei* 6151
Laurent Flostroy 0498/67.71.09
laurent.flostroy@pandora.be
•*Nukerkebos-Bosheide* 6641
Guy Cammaert
karien.maes@pandora.be
•*Paddenbroek*
Thijs Lietaer 0473/58.17.14
thijs.lietaer@telenet.be
•*Parkbos-Uilenbroek* 6136
Herman Haustraete 09/360.72.11
herman_haustraete@hotmail.com
•*Perlinkbeekvallei* 6204
Gert Govaerts 09/324.50.51
gert.govaerts@telenet.be
•*Pyreneeën-Tombele* 6667
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreaux.philippe@skynet.be
•*Rooigembeekvallei* 6669
Gunther Groenez 0486/16.74.30
gunther.groenez@pandora.be
•*Vuilbroek* 6126
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@scarlet.be
•*Wijmier* 6141
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•*Zeverenbeekvallei* 6082
Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be

Meander
is het driemaandelijks regionale tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*. Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro aan onze ledenadministratie.
Redactie
•Jo Buysse 09/385.52.89
jozef.buysse@scarlet.be
•Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
•Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be
•Philip Vergeylen 09/361.26.80
philip.vergeylen@scarlet.be
Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055/38.78.83
filip.keirse@skynet.be
Werkten ook mee aan dit nr:
Arsène Benoot, Piet Bogaert, Tom Buysse, RonnyDeClercq, Dominiek Decleyre, Gilbert De Ghesquière, Geert De Knijf, Emiel De Jaeger, Jacques Dejans, Patrick De Rore, Roger De Vos, Karel De Waele, Patrick Feys, Bryan Goethals, Bart Heirweg, Luc Menschaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Dirk Nachtergaele, Eddy Saveyn, Guido Tack, Paul Van Daele, Paul Vandenbulcke, Lucien Vandoorne, Niko Van Wassenhove, Hugo Verschelden.
Kaftfoto: Rietorchis door Gilbert De Ghesquière.
Achtergrondfoto's: p. 4-5: Gerard Mornie; p. 8-9: Patrick Feys.
Lay-out: Jo Buysse
Oplage: 2200
Druk: Drukkerij 'Druk in de Weer', Gent. Papier: Cyclusprint 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Beste natuurliefhebbers,

Norbert Desmet

Misschien moeten jullie wel meer water in de wijn doen'. Burgemeesters en milieuschepenen en zelfs familieleden doen maar al te dikwijls die uitspraak. Dat irriteert mateloos hen die proberen wat te doen voor natuur en milieu. Als men midden de storm staat lijkt tegenwoordig alles weer voorrang te krijgen op natuur en milieu: politiek, landbouw, industrie, toerisme… en, als het nergens nuttig lijkt of niet te veel aan de economie tornt, dan mag natuur en milieu weer meespelen. Een wat bittere aanzet en dat voor een zomervoorwoord? Ik bekijk het van op dorpsniveau in Kluisbergen, maar ik weet zeker dat velen onder jullie een herkenningsgevoel zullen hebben. Bovendien plakken de nieuwsberichten ons mondiaal er ook met de neus bovenop.

Bij ons zijn er wetten bij de vleet, subsidiemaatregelen alom, bevoegde schepenen en milieuraden en Gecoro's zat en een overvloed aan ronkende verklaringen. Maar probeer eens een verkeerd wegbermbeheer aan de kaak te stellen of een vervuilde beek te verbeteren. Probeer eens de uitbreiding van een bedrijf in een uniek rietveld met broedende Bruine kiekendief tegen te houden. Probeer maar eens te wandelen over een wettelijke trage weg die omgeploegd werd. Probeer eens die landbouwer te raken die permanente weiden scheurt en knotbomen doodspuit of gewoon afzaagt. Water in de wijn... tot er nog heel weinig kleur in zit. En schaars zijn de beleidsvoerders die daar tegen opkomen.

Er is recent in een lijvig rapport alarm geblazen rond de veralgemeende terugloop van de biodiversiteit in Vlaanderen. In vorige Meander trof me de wanhoop van Luc Menschaert waar hij constateerde dat één zwaluw per boerderij eerder gewoonte dan uitzondering geworden is…. We hebben, dank zij dat water en die wijn, ook in ons dorp onze voorbeelden. We mogen dan al wat succes boeken in het beschermen van bossen en iets minder in de valleigebieden, maar tussenin, in die grote oppervlakte akkergebied, vervlakt de natuurwaarde met de dag. Dat valt des te meer op als men net terugkeert uit La Brenne (Fr) van bij boer Louis, ondertussen vaste gast in deze zomerMeander. Rond de boerderijgebouwen broeden minstens 30 vogelsoorten! Dat gaat van de Kerkuil in de schuur tot tientallen Huiszwaluwen in de bijgebouwen, ook met een Draaihals in de oude acacia en Zwarte roodstaart in een oud zwaluwnest… Dat wil zeggen dat op zijn boerderij en de heel directe omgeving meer soorten te vinden zijn dan op een gemiddelde landschapswandeling in onze contreien. Het behoud van de biodiversiteit bij ons gaat ondanks alle goedbedoelde investeringen zelfs achteruit en dit zelfs heel snel en opvallend de laatste 20 jaar. Ondertussen worden met veel verve allerlei natuurprojecten opgezet die stilletjes uitdoven eens de actuele nieuwswaarde voorbij is. Ook als kader en trekpleister blijft die natuur erg nuttig: 'oase van groen' heet bij ons het Kluisbos, eerder met het oog op het opdrijven van het aantal bezoekers dan om de actuele natuurwaarde. 40 jaar vogels kijken geeft u elders in dit nummer een balans.

Is de belangstelling bij het grote publiek dan niet gestegen? Natuurpunt heeft inderdaad een stijgend ledenaantal, soms echter met een wel erg breed 'draagvlak'. Niemand zal ontkennen dat er bezorgdheid is om het milieu als het maar niet te veel kost. Er is ook veel veranderd in de houding tegenover de natuur: velen 'ontspannen' zich meer buiten en kleuren hun tuinen groener in. Het begrip 'Natuur' versmalt en verwatert echter te dikwijls tot een gebruiksproduct, een leuk kader. Maar de broodnodige kennis en de doorleefde inzet voor bescherming daalt. Mede door dat water in die wijn en het lakse optreden van de gezagsdragers dobbert die diversiteit verder weg en wie maalt daarom? Men zucht even over het drama van het tropisch woud en geeft de Chinezen de fout. Maar men zucht evenzeer als in de dorpsnatuur de zoveelste knotwilg sneuvelt of graskant wordt platgespoten en verheugt zich liever over de Dagpauwoog die over zijn asters scheert…

Boer Louis las in het Nederlands tijdschrift Milieudefensie dat voor de Kerk en de Islam de natuur nu ook een item geworden is. Het is duidelijk een thema dat 'in' is. Wie weet met dat water en die wijn… er is misschien nog een mirakelweg terug?

Maar ik denk dat het meer zekerheid geeft als we ons als vrienden van de natuur meer laten horen en stevig opkomen voor de nog resterende natuur en het herstel ervan. Wat engagement in een kleine of grote vereniging en wat extra kennis opdoen via de werkgroepen is daar een prima ondersteuning van. En daarvoor is niets beter en meer motiverend dan een onderdompeling deze zomer in een streek met nog 'echte' natuur, liefst niet te ver van huis om onze ecologische voetafdruk niet te veel te verzwaren…

Proef van die biodiversiteit, onderga ze en een leuke vakantie is gegarandeerd!

Ulrich Libbrecht 80

Rol en betekenis in de natuur- en milieubeweging

Guido Tack
Voorzitter Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

Ulrich Libbrecht bereikt binnenkort de ondertussen toch wel gezegende leeftijd van 80 jaar en hij werd daarvoor op 5 juli op gepaste wijze gevierd. Mij werd gevraagd om bij deze gelegenheid een poging te doen om zijn rol en betekenis voor de natuur- en milieubeweging te duiden. Voor de ouderen onder ons is dat ongetwijfeld een open deur inschoppen, maar Ulrichs rol lag vooral in de jaren '70 en '80, en dat is toch alweer een hele tijd geleden.

Speer en schild

Bij zo'n opdracht loeren veel gevaren om de hoek. Een levenswerk beschrijven op ocharme een paar bladzijden lijkt hoe dan ook een krachttoer. Bovendien moeten er een aantal regels van de historische kritiek in acht worden genomen. Er is afstand in de tijd nodig (wat zijn twee decennia?), ik moet ook mentaal de nodige 'afstand' kunnen bewaren en kritisch blijven (anders wordt het een hagiografie), de nodige essentiële bronnen moeten verwerkt worden (risico op vergetelheid) etc. En tenslotte is Ulrichs rol allesbehalve uitgespeeld. Dit stuk mag dus -God beware me- geen in memoriam worden. De gedachte dat Ulrich deze gevaren beter onderkent dan wie ook is evenwel geruststellend. Maar toch nog voor alle duidelijkheid: in wezen is dit voer voor minstens een licentiaatsthesis, en wat volgt kan dus hoogstens als een eerste worp worden beschouwd.

Ulrichs rol en betekenis kan (en mag) niet los worden gezien van de geschiedenis van de twee verenigingen waarvan hij gedurende lange tijd voorzitter is geweest, namelijk Wielewaal Schelde-Leie (nu Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*) en Stichting Omer Wattez (nu Milieufront Omer Wattez). Vrijwilligerswerk is nu éénmaal groepswerk met inspirators, trekkers en stille werkers. Met een mooie metafoor noemde Ulrich zichzelf altijd "speer en schild" van een beweging waarin ook anderen hun betekenisvolle (dikwijls meer praktische, uitvoerende) rol hebben gespeeld.

Natuurliefhebber

De vonk voor natuur sprong bij Ulrich over op een wandeling met vriend Marc Verstraeten uit beider geboortedorp Avelgem in het Kluisbos in 1969. De Wielewaalafdeling Schelde-Leie was toen piepjong, voornamelijk onder impuls van Marcel Nachtergaele gesticht in Kruishoutem begin 1968. Omdat er in afdeling Kortrijk na de excursies al eens een pint mocht worden gedronken (een beweging kan beter volks en gezellig zijn) trok Ulrich in de beginperiode meer met afdeling Kortrijk op dan met afdeling Schelde-Leie, waar het er toen "meer ascetisch aan toeging". Toen stichtend voorzitter Rogier Sileghem eind 1971 de fakkel wou overdragen, werd Ulrich door Marcel tijdens een bezoek aan de Braakman aangezocht om het voorzitterschap over te nemen, wat in januari 1972 ook effectief gebeurde. Ulrich zou voorzitter blijven tot 1990 van een afdeling die tenslotte de grootste van Vlaanderen werd, uitgebouwd tot een echte maatschappelijke beweging, mede dankzij het voorbeeldige secretariaatswerk van Marcel, later

Ulrich en Marcel VA-dag 2008 foto: Dirk Nachtergaele

Jacques Vanheuverswyn, en waarbij ook de betekenis van figuren als Norbert Desmet, Karel De Waele en André De Kimpe allerminst mag worden onderschat.

In deze lange periode waren er een aantal betekenisvolle cesuren. Op het zgn. ideologisch congres van Mechelen in 1972 was Ulrich voorzitter van de sectie 'natuurbeleving', met als neerslag het 'groene boekje', de tekst van zijn referaat, dat de basis zou vormen van een sterk filosofisch onderbouwde ideologie voor de vereniging. In 1973 richtte Ulrich samen met Paul Van Ceunebroeck Jeugd en Natuur St-Lucas op, dat al snel navolging kreeg in andere scholen, en net als de Wielewaaljongeren een kweekvijver werd voor de volwassenenverenigingen. Het Wielewaalcongres van 1974 ging door in Michelbeke (1e fase) en Oudenaarde (2e fase).

Op de barricade

In datzelfde jaar dook 'het spook van de A9' op, het ontwerp van nieuwe autoweg die dwars door de Vlaamse Ardennen zou worden aangelegd. Ulrich begreep dat de Wielewaalafdeling als instrument te beperkt was om de actie tegen de A9 te dragen, en

erdoor kon worden 'gecompromitteerd' (De Wielewaal was toen minstens in naam nog een ornithologische vereniging). Daarom werd gebruik gemaakt van een nieuwe, bredere vereniging, namelijk de Stichting Omer Wattez. Deze werd opgericht als actieplatform, met naast de Wielewaalafdeling het Groencomité Vlaamse Ardennen (met Paul Baekeland), VTB Oudenaarde (met Juul Bodequin en Rik T'Hooft) en Sport en Groen Brakel (met Eric Van Cauwenberghe). In duo met Norbert D'Hulst, en met Stephan D'Haeyer als secretaris, werd er jarenlang studiewerk afgeleverd en strijd geleverd (scolar en aktievoerder), met de betogingen van 18 oktober 1975 en 24 april 1976 als absolute hoogtepunten. Omdat er meerdere Vlaamse regio's dreigden getroffen te worden door de aanleg van nieuwe autowegen, werd mede onder impuls van Ulrich een Anti-autowegen Front gevormd. Zo verplaatsten nogal wat Vlaamse Ardenners zich in 1977 naar Hasselt voor een betoging tegen de A24 aldaar. In datzelfde jaar ging de Nationale Natuurbeschermingsdag door in Kwaremont.

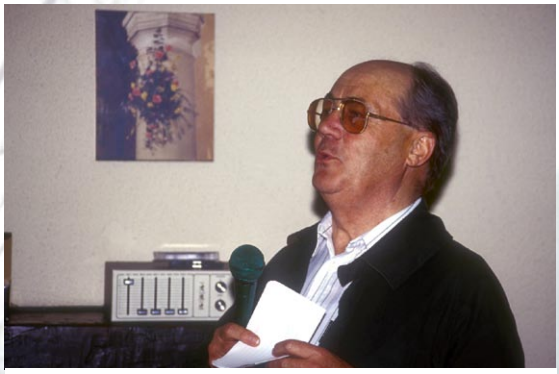

Ulrich Libbrecht in goeden doen *foto: Gerard Mornie*

Motor van vernieuwing

Na twee jaar discussie op het scherp van de snee, werd het proces van verruiming binnen De Wielewaal, dat in 1972 door Ulrichs referaat op het congres in Mechelen was opgestart ('natuurstudie, natuurbeleving, natuurbehoud'), in 1980 beslecht door een naamsverandering waarbij definitief werd afgestapt van het 'ornithologische hobbyisten-imago' van de vereniging. Op het derde Groencongres in hetzelfde jaar was Ulrich voorzitter van de sectie 'Samenwerking'. Na de zware anti-A9-periode lag de Stichting Omer Wattez op het einde van de jaren '70 wat op apegapen. Hierin kwam verandering door een aantal kleinschalige acties tegen de verbreding van plaatselijke wegen (Peperstraat Moregem, Paddestraat Velzeke, Braambrugstraat Mater). Dit resulteerde in een hernieuwde dynamiek, mede onder impuls van Marc De Jonghe en ondergetekende, met als krachtlijnen de uitbouw van SOW tot een streekplatform van alle actiegroepen uit de Vlaamse Ardennen (in 1981), de uitbouw van het milieucentrum met betaalde medewerkers (in 1983) en een dubbele inhoudelijke focus, namelijk Streekbescherming en Streekopbouw. Deze laatste invalshoek, die door Ulrich sterk werd verdedigd als geleidelijke overgang van een confrontatie- naar een participatiestrategie, zou tenslotte rond 1990 onder impuls van Paul Van Ceunebroeck resulteren in de idee van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen als spin-off van SOW. Ondertussen had Ulrich in '88 afscheid genomen als voorzitter van SOW. In hetzelfde jaar verscheen 'Brieven van een groene jongen', een compilatie van Ulrichs teksten als voorzitter van de Wielewaalafdeling. In die hoedanigheid nam hij afscheid in 1990, met veel voldoening overschouwend hoe de schuchter begonnen aankoop van natuurgebied een grote vlucht nam, resulterend in ongeveer 500 ha reservaat op dit ogenblik in de oude Schelde-Leie-regio, nu Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.

Het Ulrich Libbrecht effect

De sturende, determinerende rol van één persoon 'wegen' in wat moeilijk anders kan worden omschreven als een maatschappelijk, sociologisch proces is hoe dan ook een heikele zaak omdat heel wat concrete gevolgen ervan verdoken blijven. Wie zal zeggen hoeveel aanslagen op natuur en milieu er in de regio en in Vlaanderen niet ten uitvoering zijn gebracht omdat Wielewaal en SOW er waren, alleen door hun ontradend effect? Op hoeveel mensen heeft Ulrich door zijn lezingen en publicaties overal in Vlaanderen en Nederland een voor-het-leven-vormende invloed gehad? Wat we wel kunnen is een paar fenomenen opsommen die er niet zouden zijn geweest zonder zijn inspiratie en daadkracht: geen Wielewaal zonder verruimd profiel als brede beweging voor natuurstudie, natuurbeleving en natuurbehoud, geen SOW als Vlaams prototype van een goed gestructureerde, performante regionale milieuvereniging. En laat ons wel wezen: ook al was gebrek aan geld en een globaal gezien sterk veranderende tijdsgeest mede verantwoordelijk voor het afvoeren van de A9, zonder de jarenlang volgehouden actie zou er nu waarschijnlijk wel een autostrade door de Vlaamse Ardennen hebben gelegen. Deze verwezenlijkingen alleen al vormen een palmares dat Ulrich plaatst in het rijtje van persoonlijkheden aan wie in de geschiedenis van de Vlaamse milieubeweging een doorslaggevende rol mag worden toegedicht.

Gieren in de lift

Luc Menschaert

Het gaat goed met de gieren in Europa. Niet meteen qua aantallen, wel wat marketing betreft. Gieren, opvallende vogels als ze zijn, kunnen makkelijk als boegbeelden voor de natuurwaarde van een landstreek aan de man worden gebracht. Er lopen diverse projecten om berggebieden waarin gieren vroeger voorkwamen opnieuw met die aaseters te bevolken. Er wordt gewerkt met kooien in open lucht, waarin gekwetste of in beslag genomen jonge gieren (Vale gier) of jonge gieren uit kweekprogramma's van dierentuinen (Monniksgier) aan de omgeving kunnen wennen. In de kooien komen de gierenparen tot stand en het zijn die adulte vogels die na verloop van tijd de vrijheid krijgen. Om het project te doen slagen, is zowel de betrokkenheid van de bevolking, vooral van jagers, boeren en herders, als jarenlang geduld nodig. De kans dat dit geduld ooit beloond wordt, is reëel. Als de gieren dan eenmaal hoog in de lucht hun kringen beschrijven, is de voldoening voor de initiatiefnemers op de begane grond huizenhoog en, niet onbelangrijk, rinkelt eindelijk de kassa. Het project onderhoudt zichzelf. Het volstaat de voederplaatsen te bevoorraden.

Cevennen als voorbeeld

Het spectaculairste resultaat qua herintroductie van Vale gieren is wel geboekt in de Cevennen in Frankrijk. Verdeeld over de departementen Lozère, Gard en Ardèche ligt daar het grootste Franse nationaal park, met een oppervlakte van meer dan 3000 km². Het park bevat onder meer de Causse Méjean, een zeer dun bevolkte hoogvlakte, die men vanuit stadjes als Florac aan de Tarn en Meyrueis aan de Jonte via steile, kronkelende weggetjes kan bereiken. Hoewel de Provence en de Middellandse zee niet zo veraf liggen, heerst op de Causse een streng landklimaat, met barre winters en hete zomers. Het park is er niet zonder slag of stoot gekomen. Wie begin jaren '80 de streek bezocht, zal zich de hartenkreet 'Non au parc', met witte verf en in koeien van letters geschilderd op rotswanden, bruggen en gebouwen, wel herinneren. De storm is gaan liggen. Nu geldt de streek als een voorloper in ecologisch en duurzaam toerisme.

Dat de Vale gier aan de Franse kant van de Pyreneeën broedt, is al lang bekend. Ooit deed hij dat ook in de Cevennen. Het laatste broedgeval werd er in 1930 genoteerd, de laatste gier (bouldras in het plaatselijke dialect) in 1945 afgeschoten. Ook hier deden vergiftiging en afschot van de gieren plus het verwijderen van veekadavers de aantallen al te vlug kelderen. Toen het Nationaal park begin '70 werd opgericht, groeide het idee om de Vale gier weer in te voeren. De herinnering was er nog levendig en de landstreek is in al haar woestheid een gebied dat om gieren smeekt. Tussen 1970 en 1985 konden enkele tientallen gieren in kooien op de hoogvlakte van de Causse Méjean, op de plaats waar de laatste gieren hadden genesteld, aan hun omgeving wennen. De eerste gieren werden gelost in 1981. Ze kwamen met succes de winter door en het volgende jaar vloog voor het eerst een jong uit in de vrije natuur. In 1985 brachten 20 koppels een legsel voort, en vlogen er 79 individuen rond. Nu telt de populatie 130 broedparen, wat maakt dat er intussen, jonge vogels inbegrepen, zowat 400 gieren vrij rondvliegen. Het

Vale gieren *foto: Patrick Feys*

gebied waar de gieren voedsel zoeken is ongeveer 100 km² groot, maar in feite bestrijken de vogels vrijwel het hele Centraal Massief. De Vale gier is nu definitief terug. De jonge vogels vertonen 's zomers het zwerfgedrag eigen aan de soort.

Anders dan in Spanje, vliegen de gieren in gedoseerde aantallen rond. Op een dag kan men er een paar tientallen over zien zeilen, de volgende dag valt er geen gier te bespeuren. Gewenning door overaanbod, een gevoel dat bij wie in Spanje naar gieren kijkt al na een paar dagen opduikt, krijgt hier geen kans. Ook omdat de mogelijkheid dat er tussen de Vale gieren een Monniksgier schuilt de aandacht wakker houdt. Want ook die gier, die in afzonderlijke paren in bomen broedt, is intussen opnieuw in de streek ingeburgerd. In 2005 waren er 17 koppels, 15 daarvan hebben gebroed en er zijn 5 jongen uitgevlogen. De Monniksgier nestelde

in Frankrijk nog in de 16de en 17de eeuw. Tot in de 19de eeuw waren jonge Monniksgieren vaste bezoekers in de Camargue. Een derde gier, de heel wat kleinere Aasgier, is op de Causse op eigen krachten teruggekeerd. Op de hoogvlakte kunnen al die gieren, plus Raven en Rode en Zwarte wouwen, op enkele voederplaatsen terecht. Eén ervan, het Belvédère des Vautours bij Le Rozier aan de Jonte, is uitgegroeid tot een toeristische topper. Daar kan de haastige toerist tegen betaling het gekrakeel van de gieren rond de kadavers van dichtbij meemaken. Er is ook een ontmoetingscentrum, een permanente tentoonstelling en de meer fanatieke vogelkijker kan informatie opvragen over de broedvogels in de regio. Dat zijn onder meer Steenarend, Slangenarend, Slechtvalk, Oehoe, Alpengierzwaluw, Blauwe rotslijster. De Grijze wouw is nieuw en broedt in een niet al te verre omgeving. Ortolaan, Duinpieper en Blonde tapuit, vogels van de vlakte, zitten in hetzelfde schuitje als Veldleeuwerik en Geelgors bij ons: de dieperik in.

Succes aanstekelijk

Gieren horen in Vlaanderen niet thuis. Bovendien vormen ze een bedreiging voor onze biodiversiteit. Die twee argumenten volstonden in 2007 voor minister Peeters om de voederactie van Vogelbescherming Vlaanderen bij de Vale gieren aan het Neigembos af te keuren. De vogels kunnen hier wel eens blijvend hun tenten opslaan, was de redenering. Dat er in Vlaanderen wel nooit gieren zullen broeden, staat vast. De steile rotshellingen waarop gieren hun nesten maken ontbreken. En is het hier niet te koud voor gieren?

Zowel de Monniksgier als de Vale gier bewonen vandaag de dag alleen warme streken omdat in het moderne Europa de condities op het gebied van biotoop en voedselvoorziening enkel daar aanwezig zijn. Temperatuur heeft daar weinig mee te maken. Een onderkaakfragment van een Monniksgier is ooit aangetroffen in afgravingen bij een Romeinse nederzetting uit het begin van de jaartelling in Valkenburg (Nederland). Monniksgieren trotseren ook nu nog in Azië de verschrikkelijke levensomstandigheden van de Mongoolse en Tibetaanse winters. In de vroege middeleeuwen nestelden er Vale gieren op rotswanden langs Moezel en Rijn in Duitsland. Op de Causse Méjean begint de Vale gier al vroeg in het jaar te broeden. Dan zakt de temperatuur op de rotsen nog altijd diep onder nul.

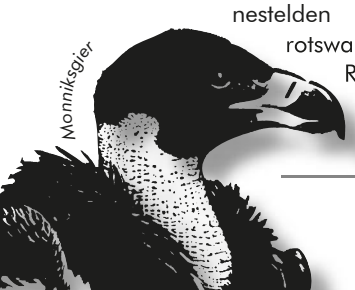
Monniksgier

Het succes van het gierenproject in de Cevennen heeft roofvogelliefhebbers in andere berggebieden tot navolging geïnspireerd. Pogingen tot herintroductie van de Lammergier in de Alpen, in Sardinië en in Andalusië zijn aan de gang. In de zuidelijke Vooralpen in Frankrijk vliegen momenteel weer 30 Monniksgieren rond. De eerste koppels zijn gevormd. Wat de Vale gier betreft, zijn er twee populaties

Vale gier *foto: Patrick Feys*

bijgekomen in de Vooralpen. Vale gieren zwermen nu regelmatig uit naar het Juragebergte en de Vogezen. Voeg daar de jaarlijkse exodus van jonge Spaanse gieren aan toe en men verkrijgt een beeld waarin laaggelegen West-Europa stilaan wél in het vizier komt. Vooral Nederland dan, dat definitief heeft gekozen voor grote natuurgebieden en corridors om die met elkaar te verbinden. De kadavers liggen er op de gieren te wachten, voorlopig alleen van grof wild als edelherten en reeën, maar de optie is een uitbreiding tot de paarden en het hoornvee die in terreinen als de Oostvaardersplassen voor de begrazing zorgen. Naast kraaiachtigen gaan daar ook Zeearenden (sinds 2006 is er het enige Nederlandse broedpaar aanwezig) aan de kadavers pikken, in 2005 ook zelfs een Monniksgier (een verdwaalde projectgier uit een herintroductieproject in de Franse Alpen), die laatste tot hij zich tegen een trein te pletter vloog. Voor op thermiek vliegende gieren betekent de reis van Oost-Frankrijk (of van de Rijn en de Moezel als Duitsland, aangestoken door het Franse succes, ook ooit Vale gieren claimt) niet meer dan een uitstapje. Vlaanderen, met zijn bizarre ruimtelijke ordening, heeft zijn kansen op grote, open natuurterreinen tot ver in de volgende generaties verknald. Onze kindskinderen zullen de gieren wel nog zien overvliegen.

Weldra ook boven úw huis

Vale gieren

Luc Menschaert

Nu al twintig jaar geleden gaf de Vlaamse Avifauna Commissie (VLAVICO) een boek uit: 'Vogels in Vlaanderen' (voor wie het in de kast staan heeft: lichtblauwe kaft, een tekening van twee gaaien op de voorkant). Het gaf een stand van zaken van onze vogels op het eind van de jaren '80. Ook de dwaalgasten, vogels die maar enkele keren in Vlaanderen zijn waargenomen, kwamen ruimschoots aan bod. Zoals de Vale gier. Vier waarnemingen van die forse roofvogel (in 1893, 1902, 1935 en 1986) worden in het boek vermeld met de bedenking: 'de wilde herkomst van deze vogels staat niet vast, vermits ze als kooivogels worden gehouden'. Dat was onder meer in Bellewaerde het geval. Waar het treintje voor het dierenpark vertrok, werden de bezoekers opgewacht door een gezelschap Vale gieren die onder hevig geblaas en geklap met flappen van vleugels elkaar de varkensribbetjes betwistten. Ambiance met het oog op de tijgers en de leeuwen die wat later

Vale gier *foto: Patrick Feys*

volgden. VLAVICO, om verder te gaan, is intussen al een aantal jaren ter ziele. Want op het vlak van natuuronderzoek heeft Natuurpunt het hele laken naar zich toegetrokken. Het statement van VLAVICO over de Vale gier raakt inmiddels kant noch wal meer. Want het gaat hier niet langer meer over een enkele verloren gevlogen gier, maar om hele groepen Vale gieren die vooral 's zomers naar West-Europa komen afdwalen. Met als voorlopig hoogtepunt op 17 juni 2007, toen liefst 97 stuks zeilend hoog boven Mater zijn opgemerkt.

Zo veel gieren bij mekaar, dat is zelfs in het zuiden, waar de vogels vandaan kwamen, geen alledaagse waarneming. Gieren, ook de Vale, eten aas. Niet in de zin van hier en daar een doodgereden konijntje, maar wel kadavers van grote zoogdieren

Vale gieren bij voederplaats *foto: Patrick De Rore*

(natuurparken Afrika) of van vee, in streken waar die volgens aloud gebruik op het land blijven liggen of in ravijnen worden gedumpt.

In Zuid-Europa nestelen de Vale gieren in kolonies op steile rotswanden. Om hun voedsel op te sporen maken de gieren gebruik van opstijgende warme luchtlagen. Gratis vliegen noemt men dat. Als ze eenmaal op hoogte zijn, houden ze hun buren nauwlettend in het oog. Laat één gier zich zakken, om mogelijke buit op de bodem nader te inspecteren, dan zijn de andere gieren er als de kippen bij. Van kilometers ver komen de soortgenoten aangevlogen. Op de grond eet de Vale gier van het aas alleen het vlees en de ingewanden, de beenderen laat hij liggen voor de nog grotere Monniksgier en de Lammergier.

Gierenbastion Spanje

Het broedgebied van de Vale gier was tot ruim in de 18de eeuw veel uitgebreider dan nu, waar het beperkt is tot de landen rond de Middellandse en de Zwarte zee, met uitlopers in Azië en Noord-Afrika. Het areaal vertoont tal van gaten, waaronder zowat heel Italië en grote delen van de Balkanstaten. Vroeger was het geen pretje om Vale gier te zijn. De gieren werden uit de lucht geschoten voor de lol of de trofee en waren met honderden, zij het ongewild, het slachtoffer van campagnes om, al naargelang de streek, Wolven, Vossen, Jakhalzen, verwilderde honden of Everzwijnen te vergiftigen. In Europa is het uitleggen van gif nu verboden. Waar het toch nog gebeurt, is de schaal waarop veel kleiner

dan in het verleden. Van evenveel gewicht voor de achteruitgaande trend was het saneren van aloude veeteeltpraktijken, in die mate dat kadavers niet meer op het land bleven liggen. Toch staat de Vale gier er nu heel wat beter voor. Maar dat is vooral de verdienste van Spanje. De stand in Europa wordt op ongeveer 25.000 broedparen geschat. Daarvan neemt Spanje er liefst 22.000 voor zijn rekening. Twee eerdere ramingen voor Spanje (1979: 3.000 broedparen, 1989: 8000 broedparen) illustreren de snelheid van de toename. Die is des te opmerkelijker als men weet dat gierenwijfjes jaarlijks maar één ei leggen, maar is toch te verklaren doordat gieren zo goed als geen natuurlijke vijanden hebben én hoge leeftijden bereiken. In Spanje wordt gieren weinig in de weg gelegd. De Vale gieren blijven wel op hun hoede, maar laten zich al met al nauwelijks aan mensen gelegen. Zo is het niet uitzonderlijk een broedkolonie van die gieren aan te treffen op een rotswand die op menselijke bewoning uitkijkt.
Vale gieren zijn pas in hun vijfde levensjaar geslachtsrijp. Naast de adulte vogels is het Spaanse bestand dus verscheidene duizenden jonge vogels rijk, die in het land rondzwerven en de voederplaatsen bezoeken. Dat verplaatsingen van dergelijke groepen jonge vogels soms op een exodus uitlopen, en van het ene gebergte reiken naar het andere, valt licht te begrijpen. Zo zweven jonge gieren van oudsher van de Balkan naar de Oostenrijkse Alpen om daar de zomer door te brengen.

Gieren in Vlaanderen

Vale gieren die plots in heuse groepen West-Europa aandoen, dat is dan weer andere koek. Het verschijnsel werd rond de eeuwwisseling opgemerkt, ook in Vlaanderen. Toeval wellicht, de gieren komen vooral in West- en Oost-Vlaanderen op visite.
Een eerste groep van 7 gieren vloog op 19.5.1997 over Waarbeke. In 2002 was Schelde-Leie aan de beurt: 15 gieren verbleven toen van 5 tot 8 juni in het kasteelpark van Nokere. De Vale gieren die op 17 juni 2007 in Mater zijn opgemerkt, zaten heel hoog en bleven daar, brede kringen draaiend, geruime tijd rondzweven. Elke vogelliefhebber die het spektakel kon volgen, kwam tot een ander aantal. Maximaal kwam het getal 97 uit de bus. Maar of de bevolking van Mater veel van het schouwspel gemerkt heeft, is zeer de vraag. Na enkele minuten kwam er afscheuring in de groep, een aantal gieren vloog richting Ronse, de rest volgde de loop van de Schelde richting Gent. Uit die groep kwamen allicht de gieren die achteraf in Knesselare zijn beland, waar ze onder veel belangstelling in een bosje kwamen uitblazen en er ook overnachtten. De gieren haalden het tv-journaal en veroorzaakten een mediastormpje. Een tweede groep gieren verbleef aan het Neigembos bij Ninove. De laatste gier in Vlaanderen werd op 17 juli gemeld. Maar tussen de begin- en einddatum van het bezoek was er in Vlaanderen een heen en weer vliegen van gieren van jewelste.

Ook in de buurlanden zijn na 2000 groepen Vale gieren gesignaleerd. Van 5 tot 9 juli 2001 verbleven er 18 exemplaren in Schouwen (Nederland) en in juni 2006 landde een groep van 60 exemplaren in een bosje in een dorp in Mecklenburg, het rijkelijk met natuur bedeelde merengebied ten noordoosten van Berlijn. Ook daar gierenspotters en gewone kijklustigen bij de vleet! Maar net had de gemeenteraad in spoedzitting maatregelen bedacht om de vogels op hun plek te fixeren en zo uit hun aanwezigheid een toeristisch slaatje te slaan, of de gieren waren alweer in het luchtruim verdwenen.

Gieren hebben dus hun eigen agenda. In Nokere kregen de vogels vleesafval voorgelegd, maar ze lieten het links liggen. De gieren van Neigem bakten het nog bruiner. De voederactie (met 'prima vlees dat zo op de barbecue kon') die Vogelbescherming Vlaanderen in aller ijl op touw zette, kreeg ook al de volle media-aandacht, maar kon de gieren zelf niet overtuigen. Ondankbare beesten? Laat het ons bij wantrouwig houden, ook in Spanje treuzelen gieren soms lang voordat ze op een kadaver neerstrijken. Of misschien hadden ze geen honger. Want dat was al vlug de teneur in de berichtgeving. De gieren waren van honger uit Spanje weggevlucht. Want intussen zaten de Spaanse gieren met een probleem, dat ook hier in de pers dik werd uitgesmeerd. Het ging om de *muladares*: stortplaatsen waar de Spaanse

Vale gieren in Louise-Marie *foto: Paul Vandenbulcke*

boeren hun dode vee kwijt kunnen, dat dan door de gieren wordt opgeruimd. In 2000 telde Spanje nog zowat 200 muladares. In 2006 legde Europa een wat strengere regelgeving op om besmettelijke veeziekten als BSE te voorkomen, die inhield dat 4 % van de aangevoerde kadavers op die ziekten moesten worden gecontroleerd. In Aragón, waar een goed deel van de Spaanse gieren broedt, leidde een overijverige interpretatie van die regel ertoe dat de muladares gewoonweg werden gesloten. Spectaculaire verhalen over uitgehongerde gieren, zelfs over gieren die levende schapen aanvielen, deden de ronde. Intussen zijn er opnieuw muladares geopend en is de toestand weer beter. Dat de gieren die naar West-Europa afdwalen allemaal door honger worden gedreven, is kort door de bocht geredeneerd. Het aantal gieren dat 's zomers Spanje verlaat betekent nog altijd maar een paar procenten van het aantal dat in Spanje blijft. Bovendien is de trend al rond de eeuwwisseling ingezet. Dan waren de muladares nog volop in bedrijf.

Ook in 2008

Met haar voederactie in Neigem kreeg Vogelbescherming Vlaanderen minister van Leefmilieu en Landbouw Kris Peeters en het Algemeen Boerensyndicaat over zich heen. Dat laatste bestempelde de actie als een misdrijf, Peeters floot de actie terug, maar wou toch niet zo ver gaan om de actievoerders te straffen. Ook Natuurpunt was er als de kippen bij om de actie af te keuren. Als er dan thermiek komt, luidde de redenering, zijn de gieren intussen volgevreten en kunnen ze niet meer van de grond. Steek dan al eens de handen uit de mouwen! Hoe dan ook, de gieren keken naar de vele kilo's vlees niet om en gingen misprijzend de lucht in.

Ook in 2008 zijn de Vale gieren van de partij, op 25 mei 3 exemplaren in Nederename, op 29 mei 9 stuks alweer in Mater. Die laatste gieren posteerden zich dezelfde dag nog op een boom in Louise-Marie en zijn dan richting Ronse vertrokken. Het was nochtans geen gierenweer, de lucht was vaak betrokken.

In het artikel 'Zeldzame roofvogels in Vlaanderen' (Natuur.Oriolus 73(3) - bijlage) besluiten de auteurs: 'Gezien het bestandsverloop van de jongste jaren in zuidelijk Europa mag worden verwacht dat in de toekomst nog meer Vale gieren zullen opduiken in Vlaanderen'. Profetische woorden, zoals ze er zelf aan toevoegen, want de massa van 2007 moest dan nog komen.

Gentiel en Julia, eenvoudig en toch bijzonder

Karel De Waele

De jonge generatie Natuurpunters heeft hen niet gekend, maar de oudere generatie Wielewalers wél. Gentiel en Julia waren twee Wielewalers, die in al hun natuurlijke eenvoud terecht een voorbeeld kunnen genoemd worden voor de doorsnee natuurliefhebber. Ze kenden zeker niet alle namen van roofvogels en alpiene planten die ze op onze Wielewaalreizen zagen, maar ze genoten met elke vezel van hun lichaam van al het moois dat de natuur hun te bieden had. Ze waren present op de meeste familiale natuurwandelingen en luisterden geduldig naar al die geleerde uitleg van de gidsen... maar bovenal hadden ze veel eerbied voor elk levend wezen en elk stukje natuur in hun omgeving.

Julia is al meerdere jaren geleden van ons heen gegaan, na een lange periode van zwakkere

Julia, Gentiel en Jozef in het Lechtal f: Lucien Vandoorne

gezondheid tijdens dewelke Gentiel haar trouw verzorgde. Gentiel was niet haar Romeo met vele romantische woorden, maar in al zijn daden verraadde hij zijn diepe liefde voor zijn Julia. Ook in de voor hem moeilijke jaren na haar dood. En nu heeft ook Gentiel ons verlaten, óók al na een lange periode van sukkelen met de gezondheid. Tijdens die zware periodes had Gentiel zeker neerslachtige periodes, maar de herinnering aan zijn eerste grote liefde, aan zijn Julia, hield hem recht... En bij het bekijken van een foto aan de muur (zie hierboven), genomen tijdens een Wielewaalreis, bracht de herinnering aan zijn tweede grote liefde, aan de natuur, hem onmiskenbaar veel troost.

Op jouw doodsprentje liet jouw zoon schrijven "Je was heel bijzonder en toch heel gewoon; je was gewoon heel bijzonder!". Terecht... en dat gold ook voor Julia.

Latijn en Grieks

Emiel De Jaeger

Laatste smaakaanduiding is **zout**, in het Latijn **sal**; we vinden het alleen in enkele afleidingen en samenstellingen:

■ **salinus** = sal + suffix:
Artemia salina (phyllopoda): Pekelkreeftje, Zoutkreeftje - bladpootkreeftje, in zoutpannen en zoutvelden.
Festuca salina Natho & Stohr (F. rubra L. litoralis Auquier) (poaceae) - in schorren.
Spergularia salina J. & C. Presl (caryophyllaceae): Zilte schijnspurrie - blad vlezig, stekelpuntig; bloemen paarsroze of wit; zilte gronden, soms aan gepekelde wegen.

■ **salinicolus/a** = salinus + -colus/a < colere = bewonen (L):
Dolichotis salinicolum (caviidae): Mara, pampahaas, lange poten, korte puntige oren, rudimentaire staart.

■ **salinarum** = gen. van salinae = zoutpannen (L) < sal + suffix:
Brachirus salinarum (soleidae): Zoutpannentong - tongvis, in brak water

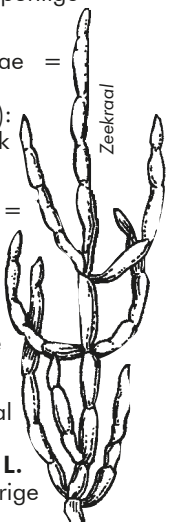
Zeekraal

■ **salicola:** sal + -cola < colere = bewonen (L):
Lithops salicola L. Bol. (aizoaceae): Levend steentje - grijs met grote donkergroene vlek; witte bloemen; uit extreem droge woestijn van Zuid-Afrika.

■ **salicornia** < salicor = zeekraal (Languedoc):
Salicornia europaea L. (chenopodiaceae): Zeekraal, Kortarige zeekraal - op schorren en zilt slib.

■ **salsola** = loogkruid (*L) < salsus = gezouten (L < sal + suffix) + suffix:
Salsola kali L. (chenopodiaceae): Loogkruid, Zoutkruid, Sodakruid - blad grijsgroen, lijnvormig; bloemen zonder kroonbladen; vroeger gebruikt als wasmiddel (na verbranding).

■ **insulsus** = zouteloos, onsmakelijk (L) < in = on + salsus = gezouten (L < sal + suffix):
Lactarius insulsus Fr. (L. zonarius Romagn.) (russul.): Fijngegordelde melkzwam.

■ **subsalsus:** sub = een weinig (G) + salsus = gezouten (L < sal + suffix):
Euphorbia subsalsa (euphorb.) (ENV) dicht vertakt struikje; takken met vier ribben en donkergrijze doorns, meestal per vier; kleine schubvormige bladeren, diepgroen; gele bloeiwijzen, gele honingklieren.

Het Griekse woord **hals** is van dezelfde oorsprong als sal, maar betekent ook de zee en wordt meestal in die betekenis gebruikt; twee afleidingen gaan (misschien) voor zout:

■ **halimione:** halimon = arroche de mer (G < halimos = tot de zee behorend < hals + suffix) + suffix:
Halimione portulacoides Aell. (chenopodiaceae): Gewone zoutmelde, Obione - bladeren langwerpig-lancetvormig, in paren tegenover elkaar, zilverig wit (witmelig); bloemen in kluwens, in smalle geelachtige pluim; steel van de vrouwelijke bloemen niet verlengd.

■ **halimodendron:** halimos = van de zee (G < hals + suffix) + dendron = boom (G):
Halimodendron halodendron (fabaceae): Zoutstruik - grijsgroene kantige takken; zilvergrijze spatelvormige bladeren; bloemen roze en purperroze.

Cursus Natuurgids dit najaar in Deinze

De cursus natuurgids leert je de natuur herkennen, begrijpen en vertalen. Van deelnemers wordt een minimale voorkennis verwacht. Wie deelneemt en een opdracht volbrengt kan het attest natuurgids behalen. Na deze cursus heb je voldoende algemene natuurkennis en vaardigheden om alleen of met een groep de natuur in te trekken.

Voor de eerste maal gaat er **in Deinze** een cursus natuurgids door. Om de waardevolle natuur in Deinze beter bekend te maken bij de bevolking willen het Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze en Natuurpunt Schelde-Leie nieuwe natuurgidsen opleiden.
De lessen gaan telkens door op zaterdag van 9u30 tot 16u30 (15 lesdagen). Elke dag is er een les theorie en een praktijkles met excursie of oefening in de methodieken. De cursus start om zaterdag 20 september 2008. De lessen gaan door in de kelder van de Stedelijke Bibliotheek, Markt te Deinze. Info en inschrijven via www.c-v-n.be. Info ook bij Wim Bracke – tel. 09 380.01.03. Deelnameprijs bedraagt 220 EUR (diverse kortingen en betalingsmogelijkheden, opleidingscheques mogelijk).

Natuurreservaat Maarkebeekvallei eindelijk erkend

Johan Cosijn

Eind april 2006 werd een aanvraag tot erkenning van het natuurreservaat Longkruidbosjes (E-072), met naamsverandering ingediend. Op 7 april 2008 ondertekende de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, Hilde Crevits, het Ministerieel besluit houdende de uitbreiding van het erkend natuurreservaat 'Maarkebeekvallei' en de aanpassing van de uitbreidingszone. Hierbij wordt het sinds 24 december 1992 erkend natuurreservaat 'Longkruidbosjes' uitgebreid met een oppervlakte van 8 ha 15 a. De erkenning van deze uitbreiding loopt tot 24 december 2019. De totaal erkende oppervlakte van natuurreservaat nr. E-072 met naamsverandering in 'Maarkebeekvallei' wordt door deze uitbreiding 8 ha 77 a 50 ca groot. Deze recente erkenning nodigt uit om nader kennis te maken met dit natuurgebied midden de Vlaamse Ardennen.
De Maarkebeekvallei strekt zich uit over de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal en Horebeke en is grotendeels gelegen op de noordelijke, steile flank van de Maarkebeek. Sommige plaatsen roepen herinneringen op aan de schilderijen van Valerius De Saedeleer. Eind 2004 ging binnen de werking van Natuurpuntafdeling Vlaamse Ardennen de werkgroep rond de Maarkebeekvallei van start. Rond het project is een enthousiaste groep vrijwilligers actief.

Overzichtskaart natuurgebieden Maarkebeekvallei

Wanneer we de kaart van De Ferraris (1777) bekijken zien we dat de structuur van de bossen in de Maarkebeekvallei al grotendeels aanwezig was ten tijde van De Ferraris en niet noemenswaardig gewijzigd is. Aan de huidige vegetatie zijn deze bossen ook te herkennen als 'oude' bossen, met een zeer rijke voorjaarsflora. In de rest van de Maarkebeekvallei liggen zeer verspreid kleine bosjes, meestal populierenbosjes die ongeveer 30 tot 40 jaar geleden werden aangeplant. In het gebied zijn nog veel kleine landschapselementen terug te vinden. De soortensamenstelling in de hagen en houtkanten laat vermoeden dat de meeste van deze structuren al zeer oud zijn. We vinden er onder meer Tweestijlige meidoorn, Hazelaar, Kardinaalsmuts, Mispel...

Eeckhoutbos

Het Eeckhoutbos vormt de kern van het erkend natuurreservaat en is 5,3 ha groot. Het is een historisch bos waarin de laatste jaren quasi geen beheer werd uitgevoerd. Het grootste deel van het Eeckhoutbos bestaat uit een eikenbos met een uitgesproken ondergroei van Wilde hyacint. De rijkdom van het bos

Wilde hyacint in Eeckhoutbos *foto: Johan Cosijn*

zit vooral in de verscheidenheid van de voorjaarsflora en de oude opgaande bomen (vooral Zomereik, Beuk en oude populierenrassen). Op de overgang naar het valleibos in het westelijk deel vinden we de grootste soortenrijkdom. Bosanemoon, Slanke sleutelbloem, Brunel, Pinksterbloem, Muskuskruid, Dagkoekoeksbloem, Gevlekte aronskelk, Robertskruid, Boserepprijs, Kleine maagdenpalm en Veelbloemige salomonszegel komen hier plaatselijk dominant voor. Deze soorten komen ook voor in het vlakkere gedeelte, maar dan in mindere aantallen. Op de steilere rand komen Eenbes en Grote keverorchis voor. Het vlakkere gedeelte bestaat grotendeels uit een ondergroei van Wilde hyacint met plaatselijk verbraming, vermoedelijk als gevolg van vroegere exploitatie.
De boomlaag is verscheiden met oude Zomereiken, Gewone es, Beuk en oude populierenvarieteiten. Zoete kers, Haagbeuk, Lijsterbes, Gewone vlier en Zachte berk vormen de struiklaag, maar komen ook in de boomlaag voor. Een deel van het bos bestaat uit historisch hakhout van hoofdzakelijk Haagbeuk, Gewone es en Hazelaar.

Langs de bosrand staat een oude haag waarin onder meer Mispel en Gladde iep voorkomt. De haag zelf bestaat uit Eenstijlige meidoorn afgewisseld met Sleedoorn en Hazelaar.

Naast het historische bos bevindt zich een populierenbos dat een dertigtal jaar geleden werd aangeplant. In dit gedeelte van het bos vinden we een tamelijk ruige vegetatie van Grote brandnetel, Zevenblad en Gewone smeerwortel. Daartussen groeien ongeveer alle voorjaarssoorten van het nabijgelegen bos: Slanke sleutelbloem, Bosereprijs, Muskuskruid, Gele dovenetel, Gevlekte aronskelk, Robertskruid, Dagkoekoeksbloem en Boszegge.
Fluitekruid en Bosandoorn komen er verspreid voor. De boomlaag wordt gevormd door populieren. Onder de populieren komt bosverjonging van voornamelijk Gewone es voor.

Klein Eeckhout

Het Klein Eeckhout is een populierenbos in een zeer nat terrein gelegen langs de Maarkebeek. Oorspronkelijk meanderde de beek tussen de populieren door. De populieren zijn een dertigtal jaar geleden aangeplant.
In dit oude bosje vinden we een gedegradeerde vorm van rabatten terug. Op de hoger gelegen delen tussen de greppels werden de populieren geplant.

Zicht op Maarkebeekvallei *foto: Johan Cosijn*

De greppels zijn echter niet meer aangesloten op de afwaterende gracht, waardoor een vernatting van het perceel optreedt. In de kruidlaag vinden we typische soorten van een valleibos terug: Slanke sleutelbloem, Gele dovenetel, IJle zegge en Muskuskruid. Dagkoekoeksbloem, Dauwbraam, Gewone engelwortel, Smeerwortel, Rietgras, Speenkruid, Dotterbloem en Gele lis zijn eerder soorten van het ruigt-elzenbroek. In de ruigere rand treffen we onder meer Harig wilgenroosje, Zevenblad, Akkerdistel en Grote brandnetel aan. Sommige populieren zijn zeer oud en hebben een omtrek van drie meter. Onder de populieren is het toekomstige bos reeds mooi te zien: Zwarte els, Gewone es en Zomereik.

Schamperij

Het deelgebied Schamperij is een populierenbos met gedeeltelijk aangeplante ondergroei, gedeeltelijk spontane ondergroei van struiken. Ook hier loopt de Maarkebeek tegen de bosrand.
De populieren werden een twintgtal jaar geleden aangeplant. Daarvoor was een deel van het bos vermoedelijk een botanisch waardevol grasland. Plaatselijk zijn tussen de populierenrijen Gewone es, Zachte berk, Zoete kers, Schietwilg, Boswilg en

Eenbes *foto: Johan Cosijn*

Zwarte els aangeplant. Het zijn ook die soorten die via spontane verjonging voorkomen naast Eenstijlige meidoorn, Sleedoorn, Gelderse roos, Hazelaar, Rode kornoelje en Gewone vlier die ook verspreid in het gebied voorkomen. In de kruidlaag vinden we naast ruigtesoorten onder meer Slanke sleutelbloem, Speenkruid, Gevlekte aronskelk, Reuzenpaardenstaart, Moeraszegge, Gele dovenetel en Robertskruid. Op de droger delen is vooral Klimop de dominante bodembedekker. In de greppels vinden we zeer veel Dotterbloem samen met Beekpunge, Sterrenkroos en Kleine watereppe.

Tussen de verschillende bosgebieden vinden we een grote variatie van graslanden. Het zijn bijna allemaal permanente graslanden. De soortenrijkdom hangt af van de bemestingsintensiteit en het gevoerd beheer. Een aantal graslanden met duidelijke natte zones en de daarbij horende vegetatie zoals Ruige zegge, Pinksterbloem, Beekpunge, Pitrus, Rietgras, Liesgras en Dotterbloem doen vermoeden dat het om restanten van dotterbloemgraslanden zou kunnen gaan.

Daarnaast komen er ook nog veel kleine landschapselementen voor. Bomerijen, hagen (soms uitgegroeid), houtkanten, holle wegen en verspreide struiken en struwelen brengen voldoende variatie en afwisseling in het landschap.

Beheer

In de erkende delen zal voornamelijk een omvormingsbeheer worden toegepast. Dit komt er in de praktijk op neer dat de populieren gefaseerd zullen gekapt worden in functie van herstel van het valleibos. Via spontane verjonging en eventueel beperkte aanplant van toekomstige zaadbomen zullen de populierenbossen omgevormd worden naar een gemengd bos van inheemse loofboomsoorten zoals Zwarte els, Gewone es en Zomereik. Bij de aanplant van bomen en struiken zal gebruik gemaakt worden van autochtoon plantmateriaal.
Na de omvorming wordt gekozen voor een nietsdoenbeheer, waarbij spontane processen zoals verjonging, aftakeling, langzaam afstervende bomen, ontstaan van open plekken mogelijk zijn. Bijkomend zal een exotenbeheer uitgevoerd worden, waarbij de aandacht vooral zal gaan naar agressieve exoten zoals Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik en verwilderde tuinplanten. Momenteel komen deze soorten weing of niet voor in het gebied. Gewone vlier zal mogelijks zeer plaatselijk in het Eeckhoutbos verwijderd worden om meer kansen te geven voor de voorjaarsflora.

Fauna

•*Zoogdieren:* Momenteel is er nog geen soortgerichte inventarisatie naar zoogdieren gebeurd in het gebied. De zoogdieren die voorlopig reeds in of om het gebied waargenomen werden zijn Egel, Mol, Haas, Rosse woelmuis, Bruine rat, Eikelmuis en Bunzing. Deze lijst is echter allesbehalve volledig.

Haas op verkenning *foto: Gilbert De Ghesquière*

•*Vogels*: Tijdens de meest recente Vlaamse broedvogelinventarisatie, gebaseerd op tellingen van 2000 tot en met 2002, werd een belangrijk deel van de Maarkebeekvallei onderzocht. Met 72 soorten scoort het atlasblok waarin dit deel van de Maarebeekvallei zich bevindt behoorlijk beter dan het gemiddelde (66) van vergelijkbare habitats.

Als er één soort typisch voor de Maarkebeekvallei kan genoemd worden is dat wel de Grote gele kwikstaart. Van het totale aantal broedparen van deze soort in Vlaanderen (400 à 600) broedt zowat de helft in het gebied omschreven als 'De Westelijke en Centrale heuvels' (Broedvogelatlas p. 302). Voor de Vlaamse Ardennen bedraagt het aantal broedparen ongeveer 50. De Maarkebeek en haar zijbeken herbergen minstens 10 broedparen. Nagenoeg aan iedere watermolen langs de Maarkebeek hoort men zijn zang of roep. Het sterk waterverval aan het waterrad, de slibstrandjes van de verbrede beek achter de molen en de verweerde muren vol gaten en spleten zijn ideaal als leefgebied voor de Grote gele kwikstaart.

•*Amfibieën:* Gewone pad, Groene en bruine kikker, Alpenwatersalamander en Kleine watersalamander komen verspreid voor. Vuursalamander werd recent aangetroffen in een van de kleinere bosjes.

•*Reptielen*: Hazelworm werd in het verleden ook vlakbij één van de kleine bosjes meer dan één keer waargenomen.

•*Vissen*: De laatste jaren is de waterkwaliteit in Vlaanderen zodanig verbeterd dat er vissoorten worden geherintroduceerd. Na langdurig wetenschappelijk onderzoek werd de Maarkebeek geschikt bevonden om de Kwabaal, die sinds de jaren zeventig in Vlaanderen is uitgestorven, er opnieuw uit te zetten. In de herfst van 2006 werd deze zoetwaterkabeljauw er in groten getale uitgezet door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in samenwerking met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). De Maarkebeek biedt voldoende microhabitats voor volwassen en jonge dieren, geschikte paaiplaatsen in de zijbeken (o.a. Holbeek) en een aanvaardbare waterkwaliteit. De bovenlopen van de Maarkebeek (Molenbeek, Pauwelsbeek en Krombeek) beschikken over zeer waardevolle habitats voor stroomminnende vissoorten. Daarom werd de Maarkebeek ook geschikt bevonden voor de herintroductie van de Serpeling. Deze vissoort werd uitgezet in de Molenbeek ter hoogte van Bos ter Rijst.

De resultaten van de eerste bevissingen zien er veelbelovend uit. De gevangen exemplaren waren alvast flink uitgegroeid, wat hopelijk een teken is dat Kwabaal en Serpeling in de Maarkebeek een nieuw leven kunnen beginnen. De toekomst moet nog uitwijzen of uitgezette vissoorten ook in staat zijn om zich voort te planten in de natuur. Een nauwgezette opvolging van de overleving, de verspreiding en de groei van de uitgezette vissen zijn onontbeerlijk bij een herintroductie. Het is een proces dat tien tot vijtien jaar in beslag kan nemen en waarbij een

continue wetenschappelijke begeleiding broodnodig is. Herintroductie is dus duidelijk meer dan het eenmalig uitzetten van de vissoort.

Tijdens de eerste bevissingen werden ook een tiental andere soorten gevangen, waaronder Riviergrondel, Karper, Blankvoorn, Rietvoorn, Paling, Driedoornige stekelbaars, Bermpje en Giebel.
In de toekomst zal de nodige aandacht besteed worden aan ecologisch verantwoorde oeverinrichting, voldoende structuurvariatie, het aanpakken van de vismigratieknelpunten en het bewerkstelligen van een goede waterkwaliteit. Voor het welslagen is een nauwe samenwerking van de lokale eigenaars, natuur- en milieuverenigingen, de Bosgroep Vlaamse Ardennen, gemeentebesturen, provincie, afdeling Water, Agentschap voor Natuur en Bos, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en vele anderen vereist.

•*Ongewervelden:* Er werd nog geen systematisch onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van ongewervelden met uitzondering van de groep zweefvliegen. Hieronder volgt een overzicht van de waargenomen soorten:

- Dagvlinders: Bruin zandoogje, Bont zandoogje, Oranjetipje, Klein koolwitje, Klein geaderd witje, Gehakkelde aurelia, Atalanta, Kleine vos, Landkaartje, Distelvlinder, Dagpauwoog en Oranje luzernevlinder.
- Lieveheerbeestjes: Meeldauwlieveheersbeestje, 11-stippelig lieveheersbeestje, Viervleklieveheersbeestje, Roomvleklieveheersbeestje, 14-stippelig lieveheersbeestje, en Wilgenlieveheersbeestje.
- Andere: Kleine aardhommel, Penseelkever, Pyamawants.

Openstelling

In de ruime omgeving van de Maarkebeekvallei zijn zeer veel vrij toegankelijke (veld)wegen die voor schitterende uitzichtpunten over de vallei zorgen. De erkende natuurgebieden palen beperkt aan vrij toegankelijke wegen. Wegens de beperkte oppervlakte en de kwetsbaarheid van deze natuurgebieden worden geen extra paden in deze gebeiden voorzien. De huidige wandelmogelijkheden zijn meer dan voldoende om kennis te maken met de grote natuur- en landschapsrijkdom van het gebied.
Op regelmatige tijdstippen worden wandelingen georganiseerd waarbij je onder begeleiding van een natuurgids of conservator uitgebreid kunt kennismaken met deze pareltjes in de Maarkebeekvallei. Hou de activiteitenkalender nauwlettend in het oog. Iedereen van harte welkom.

Cursus 'Gebrevetteerde imker'

De Koninklijke Oostvlaamse Imkersvereniging v.z.w. organiseert in 2008 in het Tuinbouwpraktijkcentrum, Tivolistraat 98 te 9700 Oudenaarde een cursus '**Gebrevetteerde imker**'.

Programma:
- 28/09/2008: Voortplanting en erfelijkheid
- 05/10/2008: Moerteelt
- 12/10/2008: Bijenweide, dracht, betekenis en botanica
- 19/10/2008: Nosema, diagnose en behandeling
- 26/10/2008: Bijenrassen, identificatie en behandeling
- 16/11/2008: Gebruik van nevenproducten van de honingbij
- 23/11/2008: Honing, oogst en verzorging
- 30/11/2008: Varroase, ontwikkeling, diagnose en behandeling
- 07/12/2008: Amerikaans vuilbroed
- 14/12/2008: Praktijkcentrum voor Bijenteelt - Infocentrum Konvib. Gent en test

lesgevers: E. Bruggeman, J. Camerlinckx, D. De Graaf, P. De Landsheere, M. De Waele, F. Jacobs, W. Reybroeck, P. Schotsaert, B. Tops, M. Van Simaeys.

De cursus gaat door op de gegeven locatie telkens op zondag van 9 tot 12 u! Je kan inschrijven, telefonisch of via e-mail, bij de plaatselijke verantwoordelijke. Praktijklessen zijn voorzien in het voorjaar (april-mei) 2009.

Organisator: Peter Schotsaert
Peter.Schotsaert@fulladsl.be

Verantwoordelijken:
De Vos Roger: roger.devos3@telenet.be tel: 055/31 60 86
Walraet Gilbert: walraet.neyt@skynet.be tel: 055/31 42 46

Werkdagen in Kalkhovenbos

Iedere zaterdag in september (dus 6-13-20-27 september) worden werkdagen georganiseerd voor de opkuis van kruinen van populieren in het Kalkhovenbos in Kwaremont. Samenkomst telkens om 8u30 en 13u30 langs de Rampe, zijstraat van de Middelloopstraat.
Dus boomzaag, handzaag, kapmes zijn nuttig. Het hout wordt verdeeld onder de geïnteresseerden à rato van de prestaties. Na afspraak kan ook op andere dagen gewerkt worden. Liefst vooraf verwittigen van uw komst. Info bij: Vanden Daele Lucien lvandendaele@pandora.be - tel: 055/387054.

Verhuiswoede

Jo Buysse

9 juni 2008. Het is volmaakt stil in en om de nestkast waar gisteren nog grote drukte was en sinds enkele weken twee oudervogels af en aan vlogen, in steeds kortere tussenpozen en onveranderlijk met aas in de bek. Ik maak het deksel open en vind niets meer. Uit de zeven eitjes zijn blijkbaar zeven koolmees-peuters gewassen die zich vandaag fit genoeg moeten hebben gevoeld om te beginnen aan de verkenning van de wereld. Toen ze vertrokken lag ik vermoedelijk nog te slapen en dus konden ze me geen goeie dag toepiepen noch dankjewel zingen voor het gratis verblijf in mijn zelfgemaakte vogelhotel, waarin ze overigens alleen maar de binneninrichting moesten verzorgen, noch me bedanken voor bewezen diensten. Tja, bewezen diensten… ik had het nog zo goed met hen voor maar zij, ze zagen 'het' niet.

Op een snikhete meidag, toen het wijfje al dagenlang zat te broeden, zag ik haar kopje door de nestkastopening, de bek wijd opengesperd, blijkbaar in een poging de overtollige warmte kwijt te raken. Mijn nestkast kijkt met de opening wel naar het noorden maar is overigens wel onbeschut aan de zuiderzon blootgesteld. De temperatuur moet op dat ogenblik daarbinnen zo hoog zijn geweest dat broeden volstrekt overbodig was en misschien hoogstens kon dienen om de eitjes wat af te koelen… Ik besefte dat de op komst zijnde jongen zich later noch min noch meer in een oven zouden bevinden en gebraden konden worden als de zon met dezelfde intensiteit op de achterkant van de kast zou stralen. Ik besloot in te grijpen en 'mijn dienst te bewijzen'.

Met het wijfje vast op de eitjes besloot ik de verhuis van de nestkast te organiseren. Ik maakte haar dus voorzichtig los van de steunpaal en stapte ermee, op de tippen van de tenen, naar een andere paal, goed in de schaduw deze keer, om haar daar opnieuw vast te maken. De afstand tussen de oorspronkelijke verblijfplaats en de nieuwe was ongeveer 15 meter, zonder visuele hindernis tussen de twee. Toen ik met mijn hotel goed halfweg was werd het mijn gevederde lading plots te machtig en verdween ze van het nest om zich op het erf van een gebuur te gaan verbazen over deze gang van zaken. Nu ja, die zal snel terugkeren dacht ik, van zodra de verhuis is afgelopen en ik me uit de voeten heb gemaakt.

Ik was er nogal gerust in. Ik besloot de zaak een tijdje te volgen en had me dus voor mijn keukenvenster geposteerd om wat gebeuren zou goed te kunnen volgen. Er gebeurde niets, althans niet rond de nestkast. Durfde het wijfje niet meer terugkeren, vond ze het nest niet meer of had ze bij de buren een luisterend en meevoelend mezenoor gevonden waaraan ze in het lang en het breed haar belevenissen kwijt moest? Ik weet het niet. Het mannetje daarentegen liet zich wel zien, hij kwam steeds weer met aas aanvliegen naar de plaats waar de nestkast plots afwezig was. Alarmerend, zenuwachtig zoekend en speurend vloog hij heen en weer, steeds opnieuw met ontroerende volharding opvliegend naar de nestkastopening die er niet meer was!

Wel, zie je dan niet dat de nestkast DAAR hangt, moedigde ik aan, dat is toch niet zo moeilijk!? Maar het was wél moeilijk, zo ingewikkeld dat na 2 uren de toestand nog altijd ongewijzigd bleef. Er was nog steeds geen wijfje in de kast te bekennen en het mannetje bleef maar zoeken, nog steeds op de 'verkeerde' plaats, naar zijn verdwenen schat.

Koolmees met larve *foto: Gilbert De Ghesquière*

Opnieuw bewees ik één van mijn fameuze diensten. Ik organiseerde een nieuwe verhuis in omgekeerde richting. Vanzelfsprekend was de dreiging van een nestkast die op hete dagen in een oven zou veranderen nu opnieuw aan de orde en daar moest ik dan maar een oplossing voor bedenken. Niet overdreven vlug drong het tenslotte tot mij door dat een doodgewone bebladerde tak ook voor afkoeling of althans voor afscherming zou kunnen zorgen. En dus, zo gedacht, zo gedaan.

Sindsdien heb ik uiteraard met meer dan gewone belangstelling het doen en laten van het gezinnetje nauwlettend gevolgd. Zou mijn verhuiswoede uiteindelijk geen nare gevolgen hebben voor onze familie Koolmezen, heb ik me al die tijd enigszins ongerust afgevraagd? Helemaal niet, want zoals je al kon lezen bij het begin van dit stukje steeg de koolmezenpopulatie in Vlaanderen op 9 juni met welgeteld 7 flinke en gezonde eenheden uit mijn tuin. Dat het hun goed moge gaan!

Bijzondere waarnemingen maart t.e.m. mei 2008

Bart Heirweg

Vanaf nu neem ik het onderdeeltje 'Bijzondere waarnemingen' over van Nico Geiregat. Het is dus best mogelijk dat mijn aanpak wat verschilt van wat jullie normaal gewoon zijn. Ik wil Nico meteen ook bedanken voor zijn jarenlange toewijding. En wees gerust, Nico houdt het zeker niet voor bekeken, maar houdt zich nu bezig met andere belangrijke zaken binnen onze vogelwerkgroep.
We kenden beslist geen slecht voorjaar binnen onze regio, er werden bijzonder veel waarnemingen verricht (2300 om precies te zijn) en daar horen natuurlijk ook de 'specialekes' bij. Hier volgt een overzicht.

Maart

Op 01/03 vloog er een **Smelleken** over de Zijldegemkouter te Kruishoutem (GCO). Diezelfde dag zat aan de Callemoeie te Nazareth een **Zwartkopmeeuw** en een **Oeverloper** (NGE). In maart werden op verschillende data tot maximum 2 **Zwartkopmeeuwen** waargenomen op de Callemoeie (NGE) en tot 3 exemplaren werden gezien aan het Noorderwal te Deinze (KVE, NGE).
In deze periode werden ook opvallend veel waarnemingen van **Kerkuil** verricht. Zo vloog er een op 02/03 te Schorisse (NDS), te Bevere (PDR) en te Lozer (NGE). Op 06/03 werd er eentje gezien te Zegelsem (GDK). Een goede winter voor **Blauwe kiekendief** vertaalt zich natuurlijk ook naar de nodige waarnemingen in het voorjaar. Deze soort werd o.a. waargenomen op 02/03 te Kluisbergen (NDS, FKE), te Horebeke op 03/03 (LVDL), te Zingem op 04/03 (WAE) en 16/03 (GGR, NGE). Bovendien pleisterde een exemplaar gedurende lange tijd in de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde (BHE, NGE) en werd meerdere keren een exemplaar gezien in de kouters rond Wannegem-Lede (GCO). En dit zijn beslist niet alle waarnemingen voor deze soort in de periode maart tot mei.
Maart is traditioneel ook de maand waarin de eerste zomergasten worden waargenomen. Hiertoe behoort ook de **Ooievaar**. Op 05/03 vloog er eentje te Deinze (NGE, KVE), op 15/03 werden er 5 gezien te Nokere (LKI), op 18/3 eentje te Oudenaarde (PHE, JHE) en diezelfde dag overnachtten er 5 exemplaren in de Perlinckbeekvallei in Sint-Blasius-Boekel (LNE, PVDB).
Op 06/03 zat een **Geelpootmeeuw** op de Donkvijver te Oudenaarde (BDE, NGE), deze werd daar op latere data ook nog gezien. Toch wel uitzonderlijk voor onze streek was de **Kraanvogel**, die op 11/03 kortstondig pleisterde in de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde (NGE). Een groep van ongeveer 85 **Kolganzen** vloog over Wannegem-Lede op 15/03 (GCO) en diezelfde dag werden 2 **Toppers** waargenomen op de Tweeling te Eke (NVW).
Op 25/03 zat een **Geoorde fuut** op de Callemoeie te Nazareth (NGE) en op 31/03 zaten daar 3 exemplaren (BDE). Een **Zwarte ruiter** werd op 29/03 waargenomen in de Langemeersen (NGE). En we sluiten de maand maart af met de waarnemingen van een overtrekkende **Rode wouw** en de eerste **Beflijster** te Wannegem-Lede (GCO).

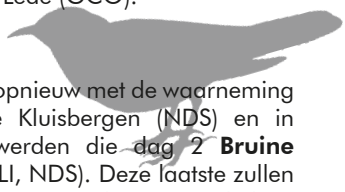

April

We starten deze maand opnieuw met de waarneming van een **Smelleken** te Kluisbergen (NDS) en in het Rietveld te Ruien werden die dag 2 **Bruine kiekendieven** gezien (TLI, NDS). Deze laatste zullen daar ook een broedpoging ondernemen, helaas zonder succes, de 4 jongen werden in juni dood in het nest gevonden. Perioden met sterke wind uit westelijke richtingen is tijdens de trekperiode altijd goed om uit koers geblazen zeevogels aan te treffen. Een mannetje en vrouwtje **Middelste zaagbek** op de Donkvijver te Oudenaarde op 05/04 bevestigen dit ook (BHE). Diezelfde dag trokken ook 5 **Lepelaars** over de Langemeersen (BHE). Op 12/04 vloog een **Rode wouw** te Melden (SDH) en zaten minstens 2 **Beflijsters** in de Langemeersen (NGE). Nog een **Rode wouw** trok op 13/03 over de Grootmeers te Zingem (EVDA) en een dag later werd daar opnieuw één gezien (WAE).
Op 17/04 werd in een tuin te Brakel een **Draaihals** waargenomen (FDW). Deze soort zit hier wel vaker, maar wordt omwille van zijn verborgen levenswijze slecht héél zelden gezien. In een tuin te Ooike werd op 18/04 een **Hop** waargenomen (NDS). Opnieuw een **Rode wouw** vloog op 19/04 over Mater (LVDL) en weer een dag later werd er eentje gezien te Roborst (BHE). Dat brengt de teller meteen al op 5 exemplaren en dat op enkele dagen tijd. Op 21/04 zong een **Nachtegaal** in de Pastorijtuin in Sint-Kornelis-Horebeke (SDH).
Een **Kluut** werd op 23/04 waargenomen in de Perlinckbeekvallei (LNE) en een vrij laat **Bokje** werd op 25/04 opgestoten in het Paddenbroek te Berchem (NGE). Tenslotte werden twee overtrekkende **Kraanvogels** op 26/04 waargenomen te Ruien (FGH).

Mei

We starten deze maand met de waarneming van een **Zwarte wouw** te Mater (JPH, BHE) en een pleisterende **Grote zilverreiger** aan de Kaaihoeve te Meilegem (PVDB). Een **Engelse gele kwikstaart** zat op 03/05 te Wannegem-Lede (GCO). Op 04/05 werd een **Smelleken** jagend waargenomen in de de kouters van Heurne (BHE). Dat **Ooievaars** nog tot laat in het voorjaar doortrekken wordt bewezen door de waarneming van een exemplaar te Ooidonk (FGH) op 07/05, op 11/05 overnachtten er 2 in de Scheldemeersen van Eke (BHE) en op 15/05 werd er één gezien te Deinze (VLO).

Bijzonder veel waarnemingen van **Bruine- en Blauwe kiekendieven** dit jaar, maar ook de **Grauwe kiekendief** deed het niet slecht. Er werden in mei 4 waarnemingen verricht van deze soort, allemaal in de kouters rond Wannegem-Lede (GCO).

De Kaaihoeve te Meilegem, onze klassieke steltloperplaats, was dit jaar maar magertjes. Enkel de waarneming van 6 **Bosruiters** op 12/05 is vermeldenswaardig (JVE). Vanaf 16/05 en mogelijk zelfs eerder werd een zingende **Snor** gehoord en héél af en toe waargenomen in het centrale rietgedeelte in de Langemeersen in Petegem-aan-de-Schelde (NGE, PVDB, BHE). In het Kasteelpark van Beerlegem werd die dag een **Fluiter** waargenomen (FVB). Een geringde **Koereiger** van onbekende origine werd op 17/05 ontdekt aan de ondergelopen weide aan de Brug te Zingem (PVDB). De enige 2 **Zwarte sterns** voor dit voorjaar vlogen diezelfde dag rond aan de Callemoeie te Nazareth (BHE). Op 18/05 werd een **Visarend** gezien te Berchem (FVE) en mogelijk datzelfde exemplaar werd even later opgemerkt te Oudenaarde (PHE, JHE). Op 19/05 zat een **Krooneend** op de Integra te Eke (LVM, SLI) en een **Kleine zilverreiger** werd in het Paddenbroek te Berchem waargenomen op 23/05 (TLI).

We sluiten deze maand af met nog enkele serieuze spetters, zowel qua formaat als qua zeldzaamheid. Op 25/05 werden 3 **Vale gieren** gezien ter hoogte van Kerselaere (PDR)! Waarschijnlijk werden deze gieren eerder al opgemerkt te Mater (med. BHE). Dat was meteen opnieuw de start van een kleine invasie, want enkele dagen later, op 29/05 was het opnieuw prijs. Negen **Vale gieren** vlogen dan over de Karel Martelstraat te Mater (med. GGR), deze werden nog een tijdje gevolgd richting Ronse, maar werden dan uit het oog verloren. De dag erna bleek dat ze overnachtten in enkele Sparren aan de kerk van Louise-Marie (PVDB, NGE, DVB, e.a.).

Het is nu bovendien geen toeval meer, onze regio is nu duidelijk 'de hotspot' voor Vale gieren in België en opvallend is dat ze meestal ook eerst worden opgemerkt te Mater.

Nog kort een stukje over de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde. Het gebied lag er dit voorjaar erg goed bij en dat blijkt ook uit de waarnemingen. Gedurende deze hele periode waren constant **Tureluurs** aanwezig, met een maximum van ongeveer 13 exemplaren (NGE, BHE). Onder de steltlopers ook verschillende **Groenpootruiters**, **Witgatjes** en een **Kleine plevier** (BHE, NGE). Een koppeltje **Roodborsttapuiten** heeft, na jaren afwezigheid als broedvogel, dit jaar daar eindelijk terug gebroed (NGE) en een jong koppeltje **Bruine kiekendieven** heeft mogelijk een broedpoging ondernomen (BHE, NGE, PVDB), maar lijkt nu verdwenen. Je ziet dus dat alle inspanningen die daar door Natuurpunters en vrijwilligers worden geleverd ook effectief iets uithalen. Volgend jaar het eerste broedgeval van Kwartelkoning?

Om af te sluiten nog de volgende gegevens: gedurende de ganse periode maart t.e.m. mei werden op verschillende plaatsen in de Scheldemeersen, zangposten van **Cetti's zanger** gehoord (EVDA,BDE,ADV, GGR, e.a.). Deze soort lijkt nu ook voorgoed onze regio te hebben gekoloniseerd. De ontsnapte **Kookaburra's** die al ruime tijd rond de Weiput te Zingem verblijven hebben daar ook voor het eerst gebroed (DDG). Laten we hopen dat deze soort de Canadese gans niet achterna gaat...

BYNOLYT
KOWA
LEICA
NIKON
STEINER
SWAROVSKI
ZEISS

Speciaalzaak voor optische instrumenten
alle merken
speciale condities voor Natuurpuntleden
demonstraties op aanvraag

ptiek Van mmeslaeghe

Nederstraat 20, 9700 Oudenaarde
/311801 • optiek@vanommeslaeghe.be
www.vanommeslaeghe.be

IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyris'
JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
ZIN: Natuurpunt afdeling Zingem
ZV: Natuurpunt afdeling zwalm.vallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep

Zondag 13 juli 2008

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen**. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het gebied, verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

Dinsdag 15 juli 2007

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Jansveld (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Samenkomst om 19u aan het zuiveringsstation van Brakel. Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meenbrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Donderdag 17 juli 2008

■ **ZV: Zomeravondwandeling in de Munkbosbeekvalle**i. Gids: Laurent Flostroy, tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 19u aan de kerk van Beerlegem. Einde voorzien rond 22u terug aan de kerk. Meebrengen: stevig schoeisel.

Zaterdag 19 juli 2008

■ **KRB. Natuurbeheer in Het Burreken.** Verantwoordelijke: Filip Hebbrecht, tel 055/49.55.63. Samenkomst om 9u aan het Perreveld N°14 te Zegelsem. Voor wie de handen uit de mouwen wil steken een mooie gelegenheid. Hooilandbeheer, vrijhouden van het wandelpad, maaien van een ingesloten veldje. Einde omstreeks 12 u. Meebrengen: laarzen, zeis, hark.

Zaterdag 26 juli 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in de Antwerpse Noorderkempen**. Gids: Luc Van Craen, tel. 03/605.54.13. Samenkomst aan de kerk van Minderhout (gemeente Hoogstraten) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B5-15-23, met bos, akker, weiland, opgehoogde terreinen en visvijvers, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename**. Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

Zaterdag 2 augustus 2008

■ **SV: Zomerflora in de Scheldevallei, deel 2**. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Semmerzake. Einde om 17u. We verkennen ditmaal de rechteroever in hok D3-51-12. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **RO: Familiale natuurwandeling naar het reservaat 'de Pyreneeën' te Ronse.** Gids: Jo Glibert, tel. 055/21.00.46. Samenkomst om 14u aan de Paterskerk, stw Elzele, Ronse (t.o. Mgr.Beylsstr.) te Ronse. Aandacht voor vlinders en andere insecten. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: vlindernet, insectengidsen, laarzen of goed schoeisel.

Zaterdag 9 augustus 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Bois de la Houssière**. Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54. Samenkomst aan de kerk van Roncquières (provincie Hainaut) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in een nog nader te bepalen kmhok, met dit bos op zandgrond en verschillende zandwinningsputten, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Woensdag 13 augustus 2008

■ **SL: Familiale zomer-avondwandeling langs het nieuwe stadsbos en Astenedreef.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/3864560. Afspraak om 19u aan de kerk van Astene. Einde omstreeks zonsondergang. Aandacht voor het nieuwe stadsbos, flora en vogels. Meebrengen: stevige wandelschoenen, verreklijker, aangepaste kledij.

Donderdag 14 augustus 2008

■ **ZV: Zomeravondwandeling Boterhoek te Michelbeke**. Gids: Joris Otte, tel. 09/360.44.82. Samenkomst om 19u aan de Boembekemolen te Michelbeke. Einde om 22u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, verrekijker.

Zondag 17 augustus 2008

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het gebied, verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

Zaterdag 23 augustus 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in de omgeving van de Blauwe Sluis**. Gids: Hedy Lecomte, tel. 050/54.49.24. Samenkomst aan de kerk van Bredene DORP (dus niet aan Zee!, wel in W-Vlaanderen) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C1-25-22, met het Noorderkanaal en de polder, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Weekend 22-24 augustus 2008

■ **IWG: Ongewervelden, verkenning van natuur & landschap in de Ourvallei.** Info: Gerda Achtergaele 0486/21.69.22. De excursies werden voorbereid door Bryan Goethals (araneoloog) en Gerda Achtergaele (geografe). Tijdens de excursies worden zij bijgestaan door andere leden van Lampyris gespecialiseerd in verschillende diergroepen (b.v. vlinders, kevers, slakken...). Naast aandacht voor ongewervelden zal er ook aandacht zijn voor het landschap, zijn ontstaan en ecologie.

Zaterdag 30 augustus 2008

■ **OUD: Flora van de kouters, deel 1**. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Lede (Kruishoutem). Einde om 17u. We kammen hok E2-18-33 rond de St-Hilariuslinde uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse

determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

■ **SL: Ledenfeest werkgroep rond de Zeverenbeekvallei**: zie aparte aankondiging op blz. 20.

Zondag 31 augustus 2008

■ **VA+VWG: Vogelobservatie aan de moerassen van Harchies (Henegouwen)**. Gids: Willy Aelvoet, tel. 055/31.67.30. Samenkomst om 7 uur 30 aan de kerk van Leupegem. Terug in Leupegem om 13u. Waarschijnlijk is de Visarend, zoals gewoonlijk op post. Ook andere roofvogels als Buizerd, Wespendief en Bruine kiekendief zijn te verwachten, naast verschillende soorten eenden en andere watervogels. Meebrengen: laarzen, verrekijker (eventueel telescoop), vogelgidsen.

Zaterdag 6 september 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in de omgeving van Doel**. Gids: René Maes, tel. 03/252.41.23. Samenkomst aan de kerk van Doel (Antwerpen LO) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B4-43-24, met de polder en de Ouden Doelschorre en de Paardenschor, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Willy Herreman (tel. 056/21.82.72).

Zondag 7 september 2008

■ **SL: Natuurwandeling door het 'behaaglijk' landschap van St-Martens-Leerne**. Gids: Paul Geeroms, tel. 09/282.24.08. Samenkomst om 14u aan de kerk van St-Martens-Leerne (vlakbij de rotonde op het kruispunt van de banen Deinze-Drongen en Deurle-Nevele). Aandacht voor de zeer oude en dus soortenrijke hagen en ook de hoogstamboomgaarden in de omgeving van de twee kasteelparken tussen Leerne en Vosselare. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel, verrekijker, veldgidsen.

Woensdag 10 september 2008

■ **VWG: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne**, o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zul je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Sedert het pure vergaderen op een ander moment plaatsvindt, staat alles in het teken van vogels en vogelkijken. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten,… Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud kan minstens een week op voorhand gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/.

Donderdag 11 september 2008

■ **IWG: De fascinerende wereld van de spinnen**, Bryan Goethals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in 'de Zonnebloem', Parkstr. 25, Oudenaarde. Spinnen zijn lelijk, hun webben zijn een plaag voor de huisvrouw en hun abrupte, onberekenbare bewegingen jagen zelfs mensen, die minder gauw tot griezelen geneigd zijn, soms de schrik op het lijf. Daarom worden ze veelal doodgeslagen, hun webben vernield en hun broedsel uitgeroeid. Toch zouden ze als onmiskenbare nuttige dieren beschouwd moeten worden (Ernst Kullmann, 1975). Een avond over de meest miskende diersoort ter wereld: 'de spin'.

Zaterdag 13 september 2008

■ **OUD: Flora van de kouters, deel 2**. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Petegem-Schelde. Einde om 17u. We kammen hok E2-27-43 rond Herberg Goede Geburen uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **ZV: Pluk autochtoon zaad**. Verantwoordelijke: Joris Otte, tel. 09/360.44.82. Samenkomst om 14u aan de kruising van het mijnwerkerspad en de Kasteelstraat te Michelbeke. Deze activiteit is ook geschikt voor kinderen. Einde om 18u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, emmer, lange stok.

Zondag 14 september 2008

■ **VA: Gezinswandeling in de Schamperij (Maarkebeekvallei)**. Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 14u aan de kerk van Schorisse voor een nazomerwandeling in het bebost deelgebied Schamperij. De Maarkebeekvallei strekt zich uit over de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal en Horebeke en is grotendeels gelegen op de noordelijke (steile) flank van de Maarkebeek en doet denken aan de landschappen van Valerius De Saedeleer. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, verrekijker.

Donderdag 18 september 2007

ZV: Zomeravondwandeling Vossenhol. Gids: Dominiek Decleyre tel. 09/360.37.62. Samenkomst om 19u aan de ingang van het Kloosterbos, Kloosterbosstraat te Zottegem. Aandacht voor nazomerbloei en dagvlinders. Einde om 22u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, vlindernetje, verrekijker.

Zaterdag 20 september 2008

■ **ZV+ JNM Zottegem: Beheerswerken in natuurgebied Parkbos-Uilenbroek**. Verantwoordelijke: Herman Haustraete, tel.09/3 60.72.11. Samenkomst om 9u aan de picknictafel aan de Waesberg te Lierde. Afvoer van maaisel in de bronzones van deelgebied Uilenbroek. Einde om 16u30. Meebrengen: LAARZEN + picknick. Drank wordt voorzien door Natuurpunt zwalm.vallei.

■ **NWB: Plantenstudiedag op de oude mijnterrils**. Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Samenkomst aan de kerk van Zolder (Limburg) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok D6-16-44, met de oude mijnterrils aldaar, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 21 september 2008

■ **VA+ TW: Dag van de trage Weg te Kluisbergen.** Gidsen: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83, Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Eric Vercruysse. Start om 14u aan de kerk van Zulzeke. Op 5 juli werd de Libbrechtwandeling officieel ingehuldigd. Een alternatief tracé voor de 'Galgewich' (voetweg 28 te Zulzeke) wordt door de gemeente Kluisbergen naar voor gebracht. De wandeling loopt langs mooie trage wegen langsheen het Elenebos, het Pironpad, door de Molenbeek- en Beiaardbeekvallei, langs de rustbank van Ulrich Libbrecht en langs historische hoeves en watermolens. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **IWG: Excursie in het Paddenbroek te Kluisbergen.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u aan de ingang van het Paddenbroek, Paddenstraat te Berchem. Inventarisatieproject Paddenbroek: excursie in het

gebied, verzamelen en op naam brengen van ongewerveld grut. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, determinatiewerken.

Donderdag 25 september 2008

■ **IWG: Vergadering activiteiten 2009.** Info: Anne Fobert 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 in de Woeste Hoogte, Hotondstr. 2, Ronse. Deze avond worden de grote lijnen voor 2009 uitgestippeld. Alle suggesties zijn welkom.

Zaterdag 27september 2008

■ **RO: Flora van de stadsrand van Ronse, deel 1**. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de parking naast het busstation naast het station van Ronse. Einde om 17u. We kammen hok E2-58-42 met de wijk Germinal uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

Zondag 28 september 2008

■ **RO: Herfstwandeling in Bois Joly.** Gids: Jeannine Tassyns tel 055/20.67.69. Samenkomst om 14u aan het nieuw kerkhof te Ronse aan de kant van de Hogerluchtstraat. We herkennen de talrijke boomsoorten aan hun bladeren, vruchten en schors. Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: Laarzen zijn aangewezen.

Zaterdag 04 oktober 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag in de vallei van de Ourthe**. Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Samenkomst aan de kerk van Esneux (prov. Liège) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok G7-13-32, met de Ourthe en enkele oude steengroeves, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 5 oktober 2008

■ **VA: Familiale landschapswandeling rond de Koppenberg**. Gids: Koen De Hullu, tel. 0475/45.19.01. Samenkomst om 14u aan de kerk te Melden. Aandacht voor het landschap en eerste herfstverschijnselen. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel,

■ **SL: Ruige veldtrip in de Zeverenbeekvallei.** Gids: Xavier Coppens, tel. 0476/60.37.85. Samenkomst om 14 u aan de kerk van Wontergem. De natte ruigten van de Zeverenbeekvallei zijn erg typisch en herbergen enkele fraai bloeiende soorten. In een zonnige nazomer zijn ruigten vaak op hun mooist. We wroeten ons, zoals David Attenborough in BBC-stijl doet, een weg naar het hart van dit natuurgebied en gaan ons verwonderen over al dat moois. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: Lange broeken en laarzen aangeraden.

Donderdag 9 oktober 2008

■ **IWG: Pissebedden**, Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in 'de Zonnebloem', Parkstr. 25, Oudenaarde. Een avond over muurzwijntjes, steenluizen, keldermotten, kortom Pissebedden! Woorden zoals vastklampers, oprollers en renners krijgen voor het eerst in je leven een nieuwe betekenis. Gegarandeerd met levende dieren en deskundige uitleg van Ronny.

Zaterdag 11 oktober 2008

■ **RO: Flora van de stadsrand van Ronse, deel 2**. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de parking van de Veemarkt (vlakbij het secretariaat van RLVA, de bibliotheek en bij de rotonde – Square Eugène Soudan - waar de baan naar Brakel – Ninovestraat - begint). Einde om 17u. We kammen hok E2-58-23 met de Molenbeek uit. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **ZV + JNM: Beheerswerken in natuurgebied Vossenhol (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Afspraak om 9u aan het perceel in de Vossenholstraat te Zottegem. Afvoeren van het maaisel van het oudste perceel. Einde rond 17u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, riek en picknick. Drank wordt voorzien door Natuurpunt zwalm.vallei.

Zondag 12 oktober 2008

■ **Viering 40 jaar natuurvereniging in onze regio in de 'Mastbloem' te Kruishoutem.** Voor inschrijvingen: zie aparte aankondiging op de achterkaft in dit blad.

Zaterdag 18 oktober 2008

■ **NWB: Plantenstudiedag van de stadsflora van Mechelen**. Gids: Anne Ronse. Samenkomst aan het station van Mechelen-Nekkerspoel (prov. Antwerpen) om 9u. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok D4-27-44, met het oude stadscentrum, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2009. Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan André Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18, e-mail: andre.vandenbergh@skynet.be. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 19 oktober 2008

■ **RO: beheerswerken in het reservaat Tombeele-Pyreneeën.** Voor de praktische organisatie vooraf contact opnemen met Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87 Samenkomst om 14u aan de Paterskerk te Ronse. Meebrengen: schop, laarzen, werkhandschoenen.

Donderdag 23 oktober 2008

■ **IWG: Determineren Pissebedden**, Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 in de Woeste Hoogte, Hotondstr. 2, Ronse. Het echte werk, het op naam brengen van onze meest voorkomende én zeldzamere soorten pissebedden.

Zaterdag 25 oktober 2008

■ **KBE: Werkdag in het bos t' Ename**. Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/632591. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Einde omstreeks 17u.

■ **SL+OUD: Diavoordracht: 'De Grote Trek': reisverhaal dwars door Kenia en Tanzania.** Alexander Van Braeckel en Tine Degezelle brengen ons hun reisverslag van Kenia en Tanzania. De opbrengst van deze dia-avond gaat volledig naar ons reservatenproject 'De Langemeersen' in Wortegem-Petegem. Aanvang om 20u stipt in Zaal 'Amigo' (vroeger Stedelijk Centrum) bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin).

Zondag 26 oktober 2008

■ **SL: Landschapswandeling te Wannegem-Lede**. Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 14u aan de oude gemeenteschool in de Wannegem-Ledestraat (baan van Wannegem naar Lede). Familiale wandeling met aandacht voor landschap, fauna en flora en evt. vogeltrek. Meebrengen: Stevig schoeisel, verrekijker.

Vrijdag 31 oktober tot zondag 2 november 2008

■ **Herfstweekend op Schouwen-Duiveland (volzet)**.

P.V.S.
electronic developments b.v.b.a.

E L E K T R O N I C A
ontwerp - productie - repair

Voor alle inlichtingen: **055/49.60.12** of **info@pvsed.com**
Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

Solid partners flexible solutions

FORTIS BANK

Naamloze vennootschap
Warandeberg 3
B 1000 Brussel
B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034

TUINAANLEG
specialiteit
opritten en terrassen

tuinarchitect
VAN COLENBERGHE ERIC
Pontstraat 72 - 9870 Zulte
Tel. / Fax: 056/60.40.21

Office Partners
méér dan complete kantoorinrichting
gratis cataloog
& info folder
professioneel advies op maat
http://www.officepartners.be
e-mail: officepartners@skynet.be
Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

POLET ACCOUNTANCY BVBA
Boekhouding - Fiscaliteit - BTW
Eenmanszaken - Vennootschappen
Pascal Polet
Meiweg 30, 9870 Zulte
Tel: 056/61.53.27
Fax: 056/61.79.01
Gsm: 0476/44.90.91
E-mail: polet.accountancy@skynet.be

Boomkwekerij
DE BOCK LV
Wij zijn specialisten in:
Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen.
Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename
Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

LE ROY RINASSUR BVBA
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be
centea
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN
VERZEKERINGEN

Beatrijs
BOEKHANDEL
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

Bezoek de website van
Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
http://vlaamseardennenplus.be

Prachtige natuurfoto's...
zijn te bewonderen op de websites van volgende natuurfotografen:
Yves Adams, Rollin Verlinde, Misjel Decleer en Ludo Goossens.
http://www.vildaphoto.net/
Prof. Paul Busselen.
http://www.kuleuven-kortrijk.be/nl/algemeen/natuur
Pieter en Marc Espeel.
http://www.fottoos.be
Gunther Groenez.
http://users.pandora.be/gunther.groenez/
Bart Heirweg.
www.bartheirweg.com
Gerard Mornie.
http://users.pandora.be/GerardMornie/
Ivan Steenkiste.
http://users.skynet.be/wielewaal/
Philip Vergeylen.
www.photographics.be.

Een opgewonden Slechtvalk te Gavere

Niko Van Wassenhove

Wie zou ik geloofd hebben toen men 10 jaar geleden zou hebben verteld dat er jaarlijks een Slechtvalk zou overwinteren te Gavere. Maar zegge en schrijve in 2008 is het de 5de opeenvolgende winter dat er een mannetje Slechtvalk komt overnachten op de toren van Leroy aan de Brug van Gavere aan de Schelde.
Al vijf winters kom ik dan ook de vogel bewonderen en opvolgen. Bij mijn aankomst, een half uurtje voor zonsondergang, controleer ik de windrichting. De valk zit steeds uit de wind. Dit bespaart mij veel rondgeloop. Bij windstille dagen zit de vogel soms gans boven op de toren en niet op één van de vensterbankjes. Er zijn 2 vensterbankjes aan elke zijde van de toren en 3 aan de zijde uitkijkend op de Schelde.

Als een echte heer sta ik dan met mijn handen op mijn rug naar boven te kijken op wacht tot mijnheer aankomt. Daarbij ben ik dan zelf een bezienswaardigheid. Ik ben waarschijnlijk de ongekroonde kampioen in de klasse 'het grootste aantal voorbij fietsende wielertoeristen naar boven doen kijken zonder dat ze weten naar wat ze kijken'. Er is dan ook niets te zien. Alhoewel, al wachtend zie ik regelmatig voorbijvliegende Kokmeeuwen richting noorden. Blijkbaar niet alle meeuwen van de omgeving overnachten op de Callemoeie. In de omgeving roepen Patrijzen vanuit een akkerland, zit er nog een Steenuil in een rij knotwilgen en in 2004 ontdekte ik een overwinterende Zwarte roodstaart. Maar plots, poef… daar is hij dan. Geland op één van de vensterbankjes. Ik sakker omdat ik bijna altijd te laat ben bij het bepalen vanuit welke richting de vogel komt. Met veel vlijt wordt de aankomsttijd en zitplaats op de toren genoteerd. De vogel wordt nog eens goed met de verrekijker bewonderd en dat is het dan.

Maar op 1 april 2008 was de avond iets boeiender. Bij mijn aankomst zat er al een vogel op één van de vensterbankjes. Het bleek een stadsduif/postduif te zijn. Ik was dan ook benieuwd wat er zou volgen. Vele jaren geleden zou men in alle bewondering voor de Slechtvalk geschreven hebben: "welke vermetele duif waagt het op de plaats van deze machtige rover te gaan zitten". De Slechtvalk komt toe en landt op een hoger gelegen vensterbankje. De vogel heeft de duif snel in de gaten. Opgewonden, als een volleerde uil, beweegt de Slechtvalk driftig zijn kop van links naar rechts. Na precies 2 minuten vliegt de valk op richting duif. Maar net op dat moment vliegt de duif op en vliegt in tegenwijzerzin rond de toren achtervolgd door de valk. De duif was hem te snel af, de valk staakte de achtervolging en ging terug op zijn vensterbankje zitten. Wat moest ik veel schrijven vandaag in mijn notitieboekje.

Dit jaar is de vogel komen slapen tot 10 april. Als dit een noordelijke vogel is, wanneer zou hij dan in zijn broedgebied toekomen? Nederlands onderzoek heeft aangetoond dat een Slechtvalk 360 km per dag vliegt. Een Slechtvalk die overwinterde in Friesland legde de afstand van 900 km naar Zweden af in twee dagen en een half.

zon-energie: uw energie in eigen beheer
advies levering plaatsing service

creatie heidigelders.be

DE LANNOY
uw installateur van zonnepanelen

De Lannoy De Coninckxgoed 28 9881 Aalter-Bellem
t 0032(9)325 82 20 www.zon-energie.be info@zon-energie.be

Er werd een nestbak aan de toren gehangen maar deze heeft niet het beoogde resultaat. Het is vrij duidelijk dat dit een wintergast is die hier maar blijft tot begin april. Tijdens deze periode zitten de Belgische Slechtvalken al te broeden. Dat de valk pas vertrekt tussen 5 en 10 april wijst er op dat zijn zomerverblijf noordelijk ligt (Scandinavië?). Hopelijk tot volgende winter…

Vlaamse Ardennen plus gaat van start met regionale flits

Binnen de regio wordt de nood gevoeld om ook per e-mail te kunnen corresponderen met onze ruime ledenbasis. We plannen daarom de oprichting van een 'flits' zoals u die misschien ook kent van het nationale niveau of in sommige gevallen van de locale afdelingswerking.

Wie geïnteresseerd is om per e-mail berichten uit de regio te ontvangen kan een e-mailtje richten naar dominiek.decleyre@gmail.com met als onderwerp 'regioflits'.

Oude foto's gevraagd

Er moeten bij velen onder jullie, ergens diep in een lade, nog foto's of dia's te vinden zijn van 'de goeie oude tijd in de vroegere Wielewaal'. Naar aanleiding van het feest op 12 oktober rond '40 jaar Schelde-Leie' zijn we op zoek naar zulke foto's.
Bezorg ze indien mogelijk aan Norbert Desmet (0494/65.33.91) of Rik Desmet (09/386.46.63) die ze, na reproductie, zullen terugbezorgen.

BBQ, zaterdag 30-08-2008

We spraken er al lang over maar eindelijk staat de BBQ van de **Zeverenbeekvallei** op de kalender. Zaterdag 30-8-2008 komen we gezellig samen in zaal Te Lande in Zeveren (Aaltserse steenweg) vanaf 19 uur. Op het menu: BBQ met 3 soorten vlees, 5 soorten groenten en frieten. Vegetarische burger is mogelijk. Prijs: € 11, voor kinderen € 7.

Inschrijven kan door overschrijving op rekening 733-0305235-06 t.a.v. JNM Leievallei, Beekstraat 23, 9800 Deinze voor 22-08-2008. (keuze voor vegetarische duidelijk vermelden). Graag ook een seintje aan Ann en Geert.
Voor de BBQ is er nog een mogelijkheid voor een korte wandeling of fietstochtje. Vertrek op 17 uur aan de kerk van Zeveren.
Info: Ann een Geert 09/328.40.48, ann.doutreloigne@telenet.be

Ben jij ook geïnteresseerd in paddenstoelen?

Eddy Saveyn

Na enkele paddenstoelencursussen in de regio lijkt toch een aantal mensen geboeid door de zeer gevarieerde zwammenwereld. Daarom lijkt het mij leuk om regelmatig met gelijkgezinden op stap te gaan. Ik dacht aan de formule die gehanteerd wordt bij de paddenstoelenwerkgroep Meetjesland. Enkele dagen vóór een uitstap krijgen alle geïnteresseerden een e-mailtje toegestuurd.

Bedoeling is om wat we niet kennen (wat heel vaak het geval zal zijn) samen te determineren met het determinatieboekje van Hans Vermeulen, 'Sleutelen met fungi'. Het niveau zal natuurlijk nog niet hoog liggen. Begeleiding door een kenner, zoals op de cursussen, ontbreekt (tenzij er zich aanmelden). Hopelijk zullen we regelmatig tot juiste determinaties komen maar vaak zullen we in deze complexe materie ook vastlopen. Daarom is het zwammenrijk ook zo boeiend. Voorkennis om mee te gaan is niet vereist, alleen een gezonde interesse.

De uitstappen gaan door op zaterdagnamiddag van 14 tot 17 uur. Indien een ander tijdstip beter ligt, kunnen we dat met de deelnemers nog wijzigen. De frequentie van de uitstappen kunnen we met de groep ook bepalen.

Wat moet jij nu doen?

Als je geïnteresseerd bent, geef je je e-mailadres door aan Eddy Saveyn. Doorgeven van je e-mailadres verplicht je natuurlijk tot niets. Je ontvangt dan enkel regelmatig een uitnodiging en kiest zelf of je erop ingaat. Mensen zonder e-mailadres kunnen regelmatig contact opnemen met iemand die de uitnodigingen wel ontvangt.
De regio biedt voldoende gebieden om gevarieerde tochten te kunnen maken. Ieder die deelnam aan een tocht krijgt daarvan achteraf per e-mail de soortenlijst. In augustus mag je dan je eerste uitnodiging verwachten.

Heb je interesse, stuur dan je e-mailadres door naar **eddy.saveyn@scarlet.be.**

Betovergrootvogels

Jo Buysse

Hoe oud kan een in het wild levende vogel worden en wat is de gemiddelde levensverwachting binnen een bepaalde vogelsoort? Op beide vragen kan meestal wel een benaderend antwoord worden gegeven, tenminste indien er genoeg ringgegevens voorhanden zijn.

Met dat ringen begon in 1899 een Deense onderwijzer, Hans Christian Mortensen, die daarmee uitvoering gaf aan een idee dat al veel langer moet hebben bestaan. Zo is er het mooie verhaal van een man in de middeleeuwen die aan de poot van een in zijn huis nestelende zwaluw een kaartje bevestigde met de woorden "O zwaluw, waar woont gij in de winter?". In het volgende voorjaar keert de vogel terug met een kaartje aan zijn poot waarop staat "In Azië, in het huis van Petrus"…

Vogels ringen is één zaak, terugmeldingen zijn een andere. Zo zou het percentage terugmeldingen van b.v. de Boerenzwaluw nauwelijks 0,5 % bedragen terwijl dit voor de veel zichtbaarder Knobbelzwaan 31 % is. Als men dan van een soort voldoende terugmeldingen weet te verzamelen is het meestal mogelijk een leeftijdspiramide op te stellen waaruit de gemiddelde levensverwachting kan berekend worden.

Zo weet men b.v. van jonge Roodborstjes dat er 80 tot 90 % sterfte is in het eerste levensjaar en dat van de volwassen Roodborstjes er elk jaar 60 % sterven. De berekende levensverwachting voor die populaire soort komt dan uit op slechts 1,2 jaar. Maar een enkel Roodborstje kan wel tot 8 jaar oud worden (hoogst vastgestelde leeftijd) of misschien wel ouder. Algemeen neemt men aan dat volwassen kleine vogels in onze streken een gemiddelde levensverwachting hebben van niet meer dan 1,25 tot 1,5 jaar maar dat slechts 10 tot 20 % van de jongen ook volwassen wordt. Grote vogels en zeevogels leven meestal langer.

Vanzelfsprekend zit er tussen de terugmeldingen altijd eentje met de langst gedragen ring en dat is dan, in afwachting van een nog betere prestatie, de voorlopige recordhouder binnen die soort. De Zweed Ronald Staav houdt een lijst bij van die oudste vogels, vastgesteld aan de hand van ringgegevens binnen Europa, een lijst die te vinden is op: http://www.vogeltrekstation.nl/staav.htm.

Hierin zijn 290 vogelsoorten opgenomen waarvan men genoeg informatie denkt te hebben om de hoogst haalbare ouderdom te achterhalen. Toch moet die lijst voortdurend bijgewerkt worden zodat het record voor enkele soorten van tijd tot tijd opschuift. Vooral het *aantal* terugmeldingen is belangrijk.
Voor de Boerenzwaluw met 0,5 % terugmeldingen betekent dat percentage toch ongeveer 40.000 gevallen sinds 1940 (Euring data base). Hieruit kan men betrouwbare conclusies trekken. Van een andere soort, b.v. de Bijeneter komen procentueel ongeveer evenveel terugmeldingen binnen (0,6 %) maar in aantallen betekent dat maar iets meer dan 200 en een betrouwbare hoogste ouderdom aangeven is dan riskanter. De kans dat er bij die duizenden andere Bijeneters veel oudere knarren rondvliegen is meer dan waarschijnlijk. Veel min of meer zeldzame soorten zijn dan ook (nog) niet in de lijst opgenomen.

Helaas te vroeg…

De soorten op de lijst die er het vroegst het bijltje bij neerleggen zijn de Palestijnse honingzuiger die vooral in Egypte en langs de Rode-Zeekust verblijft en de Bonte ijsvogel uit het Midden Oosten. Beide soorten houden het voor bekeken na ten hoogste 3 jaar en 11 maanden. Noteer dat onze IJsvogel het met 21 jaar veel beter doet! Vroeg afscheid nemen

Goudhaantje *foto: Paul Vandenbulcke*

ook de Sprinkhaanzanger en de Boomleeuwerik die na iets meer dan 4 jaar oordelen dat het genoeg is geweest. Het Goudhaantje, de Boomkruiper en het Paapje zeggen vaarwel rond de maximale leeftijd van 5 jaar en het kleine Winterkoninkje doet er nog een jaartje bovenop.

Bejaarde heren en dames

Aan de andere kant van de leeftijdsverdeling vinden we de Noordse pijlstormvogel met tenminste 49 jaar en 8 maanden gevolgd door de Noordse stormvogel met tenminste 43 jaar en 10 maanden. De Scholekster die we tegenwoordig goed kennen

nu hij onze maïsvelden als broedterrein uitkiest is derde met 43 jaar en 4 maanden. De Ooievaar en de Kleine rietgans zitten in de categorie 39 jaar en Zeekoet, Eider en Jan Van Gent schrijven ten hoogste 37 tot 38 jaar op hun doodsprentje.

Dit zijn allemaal leeftijden uit de lijst van Staav. Toch vinden we voor verschillende Europese vogelsoorten andere maximale leeftijden wanneer we even op internet surfen. Een degelijke website is de 'AnAge database' op http://genomics.senescence.info/species/ waarop de hoogst genoteerde levensduur van verschillende dieren kan gevonden worden. Als hier hogere leeftijden vermeld worden dan bij Staav gaat het dikwijls over vogels in gevangenschap. Ook het Franse tijdschrift 'La Hulotte' wijdde aan het thema een artikel en vermeldt voor, naar eigen zeggen, wilde vogels meermaals hogere leeftijden dan Staav. Op haar website publiceert het blad een referentielijst met ongeveer 50 verwijzingen, waaronder drie naar Staav. Hoe betrouwbaar de andere bronnen zijn is moeilijk uit te maken. In sommige gevallen zou het ook om niet-Europese vogels kunnen gaan.

Daarentegen is de lijst van Staav zeer gedetailleerd en worden plaatsen, ringnummers en details verstrekt over hoe de vogel werd aangetroffen (verkeersslachtoffer, geschoten, ringcontrole, predatie enz.). Zie daarvoor: http://www.euring.org/data_and_codes/longevity-voous.htm. Om de verschillen kort te illustreren geven we in de tabel bovenaan deze bladzijde een paar voorbeelden.

Hoe dan ook komt de Noordse pijlstormvogel *Puffinus puffinus* onbetwist op de eerste plaats als Europees kampioen met een ouderdom van om en bij de 50 jaar!
Deze kampioen zou in een loopwedstrijd een mal figuur slaan want zijn poten staan zo ver naar achter dat hij vrijwel niet, of toch maar zeer onbeholpen kan lopen. Op het land is hij dus zeer kwetsbaar. In de lucht daarentegen voelt hij zich in zijn nopjes. Buiten de broedtijd verblijft hij dan ook voortdurend op zee waar hij in typische pijlstormvogelvlucht snelle vleugelslagen afwisselt met lange glijperioden waarbij hij van ene zijde naar andere kantelt. Door het scherp contrast tussen de witte onder- en de zwarte bovenzijde flikkert hij daardoor afwisselend licht en donker.

Soort	AnAge	Staav	La Hulotte
Noordse pijlstormvogel	49,7	> 49,7	53
Noordse stormvogel	51	> 43,7	50
Gierzwaluw	21	21	30
Boerenzwaluw	16	11,1	24

Wat oud worden mijn neven en nichten?

In de tabel hieronder kijken we naar enkele vogelsoorten binnen een zelfde geslacht, soms aangevuld met enkele soorten uit een min of meer verwant geslacht, en we merken meestal wel grote verschillen in de maximaal gevonden leeftijd. Binnen de verschillende groepen zijn de soorten gerangschikt van hoogste naar laagste maximale ouderdom.

Stormvogeltje

Gezonde zeelucht

Bij de 15 koplopers met de hoogste leeftijd valt het op dat 11 ervan aan of boven zee leven. We pikken er het Stormvogeltje uit, *Hydrobates pelagicus*, de kleinste Europese zeevogel, een diertje van niet meer dan 25 gram. Het verblijft dag en nacht op zee, soms op honderden kilometer van de kust, trotseert hevige stormen en komt alleen aan land om te broeden. Men zou verwachten dat dit kleine wezentje geen lang leven beschoren is maar het tegendeel is

Hoogst genoteerde ouderdom (j) in enkele groepen min of meer verwante vogels

Smient	34,7	Wespendief	29,0	Keep	14,7	Kleine mantelmeeuw	34,9
Wilde eend	23,2	Buizerd	28,8	Vink	14,0	Zilvermeeuw	34,8
Tafeleend	23,2	Sperwer	20,2	Sijs	13,5	Stormmeeuw	33,7
Wintertaling	22,3	Bruine kiekendief	20,1	Groenling	13,0	Kokmeeuw	30,6
Krakeend	22,3	Havik	18,7	Appelvink	12,6	Drieteenmeeuw	28,5
Pijlstaart	21,3	Slechtvalk	17,3	Goudvink	12,6	Grote mantelmeeuw	27,1
Slobeend	20,3	Blauwe kiekendief	17,1	Putter	11,8	Dwergmeeuw	20,9
Kuifeend	20,3	Torenvalk	16,4	Barmsijs	10,7	Audouins meeuw	20,1
Zomertaling	14,5	Boomvalk	14,1	Kneu	9,4	Grote burgemeester	18,7
Topper	14,0	Smelleken	12,7	Kruisbek	6,9	Dunbekmeeuw	16,1
Kleine rietgans	39,8	Bonte strandloper	28,8	Koolmees	15,4	Raaf	21,9
Rotgans	28,7	Kanoet	25,1	Matkop	11,4	Ekster	21,7
Rietgans	25,6	Krombekstrandloper	19,7	Glanskop	11,1	Roek	20,5
Kolgans	25,3	Paarse strandloper	19,5	Staartmees	10,8	Alpenkraai	20,3
Canadese gans	24,2	Drieteenstrandloper	18,5	Pimpelmees	9,7	Kauw	19,9
Brandgans	24,0	Kleine strandloper	12,0	Zwarte mees	9,3	Zwarte kraai	17,9
Grauwe gans	23,6	Temmincks strandloper	12,0	Kuifmees	9,0	Gaai	17,9

waar: het oudste gevonden exemplaar haalde 33 jaar. Vergelijk dit met onze Vink die ongeveer even zwaar kan wegen en toch uitzonderlijk maar hoogstens 14 kaarsjes kan uitblazen. Het Stormvogeltje behoort tot de *Procellariiformes*, wat zoveel betekent als 'vogels van de orkanen', een orde van zeevogels waartoe in andere families ook oudjes zoals de ons al bekende Noordse pijlstormvogel, de Noordse stormvogel en ook de Koningsalbatros behoren, de echte wereldkampioen als het op ouderdom aankomt maar levend buiten Europa. Hem, of liever haar, stellen we voor in de volgende paragraaf.

Grootmoe

Was ons Stormvogeltje een kleintje, de Koningsalbatros, *Diomedea epomophora,* is het tegendeel: een reus van 8 tot 9 kg met een vleugelspanwijdte van 3 m. In Nieuw-Zeeland heeft één exemplaar binnen die soort wereldbekendheid verworven onder de naam 'Grandma'. Een documentaire over haar leven werd een groot succes. Zij werd in 1937 geringd door een vogelbeschermer op het ogenblik dat zij voor de eerste keer nestelde.
Noteer dat een Koningsalbatros daaraan slechts begint na 8 tot 10 jaar, dat ze maar 1 ei van ca. 450 g legt, dat het 8 maanden duurt vooraleer het jong 'op eigen vleugels kan vliegen' en dat daarom het broeden maar om de 2 jaar kan gebeuren. Dank zij de ring kon men de levensgeschiedenis van Grandma goed nagaan. Zo weet men dat ze 4 echtgenoten had en in het totaal 25 eieren legde waarvan slechts 10 met succes werden uitgebroed. Men telde alles samen 105 kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen tot zelfs achter-achter-achter-achterkleinkinderen. En dan, in 1989, 52 jaar na het ringen en dus waarschijnlijk op 62 jarige leeftijd, steeg ze een laatste keer op om nooit meer terug te keren.

Alhoewel dit voor een vogel in het wild de hoogst gedocumenteerde leeftijd is kan het niet anders dan dat nog oudere exemplaren vandaag ergens boven de oceanen zweven. Die betovergrootvogel ontdekken kan alleen via het ringonderzoek, gesteld dat de metalen ring het al die tijd heeft overleefd. Het blijkt namelijk dat men tot de jaren tachtig in veel gevallen een vrij broze legering gebruikte voor de ringen zodat vele het na enkele jaren al begaven.

Referenties:

http://www.vogeltrekstation.nl/staav.htm
http://www.euring.org/
http://genomics.senescence.info/species/
http://www.countrysideinfo.co.uk/bird_lifespan.htm
http://lahulotte.fr

Vogels kijken, 40 jaar geleden.

Norbert Desmet

Nu dit jaar alles in het teken staat van de vieringen is het misschien het moment om even terug te blikken op de pionierstijd: 1968. Vertrekkend uit de notitieboekjes van Gust Schamelhout neuzen we even rond in de Scheldemeersen te Petegem en in het Kluisbos. Gust had de gewoonte 's morgens vroeg op stap te gaan, iets wat nu blijkbaar veel meer moeite vraagt… Hij was niet alleen een heel alerte en ervaren waarnemer maar ook een prima 'notulist', zoals je kan zien op de afdrukken uit zijn boekjes...

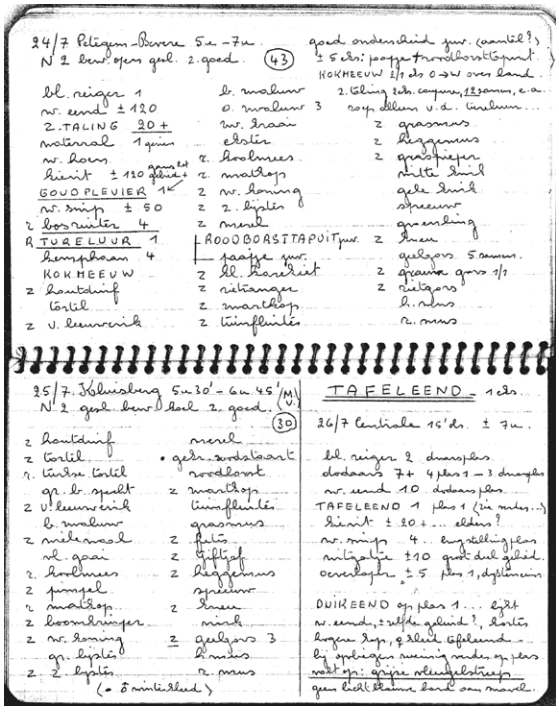

24 juli van 5 tot 7 u. in de Scheldemeersen te Petegem-Bevere: waarschijnlijk werd de wagen geparkeerd aan de plas Modest en ging hij vandaar via een vast tracé de ochtendlijke meersen binnen met steeds eerst enkele aantekeningen over het weer: N(oorden) 2, open tot bewolkt, goed zicht. In hoofdletters staan de speciale soorten en daarnaast de gewone en steeds het aantal soorten: hier 43! Ongemeen boeiend om 40 jaar later de wandeling over te doen wellicht, maar vergeet het, die Scheldemeersen zijn verleden tijd. En

toch, de recente waarnemingen van Kwartelkoning (2007) en Snor en Paapje (2008) laten ons even dagdromen. Of kunnen we met enige fierheid zeggen dat dank zij de inspanningen van zoveel vrijwilligers en de aankoop van meer dan 40 ha de natuur er weer een kans krijgt, zoveel jaar later?

De soortenlijst op die morgen: er zijn jongen te zien (5) zowel van Paapje als van Roodborsttapuit! en alleen de laatste staat in hoofdletters. Met andere woorden het Paapje was toen gewoon en die Roodborsttapuit was een verrassing. Dit heeft een nadeel: het was zo gewoon dat Gust dikwijls naliet aantallen te vermelden waardoor we nu het raden hebben naar het aantal koppels Paapjes in het gebied. Het waren er zeker 2, maar waarschijnlijk meer!
Rietzanger en Kleine karekiet zijn ook nog bij

Paapje *foto: Gerard Mornie*

de 'gewone', evenals de Gele kwik. Die laatste was inderdaad toen een weidevogel en nu een aardappelvogel. Let even op de Kievit: ongeveer 120 geteld op gans het gebied… Het was een lievelingsvogel van Gust en hij kon enthousiast vertellen over het aantal broedende Kieviten en zijn helpers bij die tellingen. Hij kreeg hulp van de Zwarte kraaien die over de weiden vlogen en waarbij telkens een van de oudervogels de lucht inging tot de kraai voorbij zijn broedterritorium gepasseerd was. Die Kievit is net als de Gele kwik een vogel van de akkers geworden met alle nadelige gevolgen van dien (veel kleiner broedsucces).
Veldleeuwerik en Zomertortel en Matkop, drie soorten waar we nu lang moeten naar zoeken, waren toen blijkbaar nog erg gewoon. En de drie gorzen: 2 zangposten van de Grauwe, 5 Geelgorzen samen (wellicht dus broedvogel) en de Rietgors, toen nog zonder aantallen. Verder een toevallige waarneming van de Waterral, die daar met een hogere waterstand floreerde net als Porseleinhoen en Kwartelkoning. Ook de steltlopers deden het om dezelfde reden wellicht goed. Wat plasjes op de hooilanden waren goed voor een eerste Goudplevier en verder Tureluur, Kemphaan en Bosruiter (in hoofdletters…). En ja, in kleine letters: Watersnip, ongeveer 50!!!
Een aparte vermelding die dag kreeg de Zomertaling, meer dan 20, blijkbaar ook tot Gust zijn verwondering. Op een gelijkaardige wandeling op 15 mei was er de eerste Kwartelkoning van het seizoen te horen en ook de Snor (3!). Gekraagde roodstaart vulde de lijst aan maar tot zijn verwondering was er toen geen Watersnip te zien…

De bossen waren minder aan Gust besteed, maar gelukkig was hij een beetje twitcher avant la lettre en daarmee ging hij het Kluisbos steevast ieder voorjaar verkennen. Zo gebeurde het ook in 1968, op 25 juli, wellicht de afsluiter van het 'bos'seizoen voor hem dat jaar. Opvallend is de aanwezigheid in deze en vrijwel alle voorafgaande tochten in mei en juni van Zomertortel, Matkop, Gekraagde roodstaart, Fitis, Grote lijster en Wielewaal. 40 jaar later is dat wel even anders… Bijna alle genoemde soorten zijn als broedvogel verdwenen op de Grote lijster na. Gust haalde toen een gemiddelde van 30 soorten op de Kluisberg op zijn wandelingen op 1, 2, 16, 24 en 29 mei. Daar kwamen tot onze huidige verbazing 13 zangposten Fluiter voor op 2 mei, en dit slechts in een deel van het Kluisbos. Eerlijkheidshalve moeten we zeggen dat het de doortrekpiek was van de soort maar er bleven steeds een tiental broedparen achter. Andere kleppers waren de Appelvinken en de Boompiepers, steeds goed voor wat geheimzinnigheid (Appelvink) of show (Boompieper) op de toenmalige beroemde Wielewaal morgenzangtochten. De deelnemers verzamelden aan de toren en soms was het nog zo donker bij de start dat het een tijdje duurde voor je wist wie er allemaal mee was. Aan de zuidelijke bosrand kwam toen ook nog een Geelgors de collectie vervoegen. De Turkse tortel had net voet aan wal bij ons, en Groene spechten waren toen duidelijk schaarser dan nu. We kwamen in de notaboekjes ook heel weinig waarnemingen tegen van de andere spechten: geen Zwarte of Middelste bonte en af en toe een Kleine bonte specht. De tijden veranderen dus: Sperwer, Bosuil en Eekhoorn zijn samen met de spechten en de Boomklever het bos gaan veroveren. Dit ligt wellicht aan het ouder worden van het bos. En wellicht voor een deel om dezelfde reden zijn bovenvernoemde soorten met stille trom verdwenen. We zullen ons moeten aanpassen aan een ander en meestal soortenarmer lijstje. En met het verdwijnen van de 'kleppers' is het ook wat moeilijker om een boswandeling voor vogelkijkers boeiend te houden. Een groepswandeling met een mooie observatie

van een Boomklever geeft ons nu enige voldoening. Misschien zou omgekeerd Gust toen erg blij geweest zijn met de waarneming van een Groene specht die nu in het Kluisbos met minimum een tiental koppels rond onze oren schalt…

Met dank aan de nauwgezette waarnemingen van Gust Schamelhout (+ 2-9-1991), leermeester van een hele generatie vogelkijkers en bezieler van vele wandelingen.

Als de wesp rond je hoofd is verdwenen…

Rik Desmet

Ook al de schandalige reclame gehoord over de zomer en lekker binnen blijven met een …tuut…. airco? CO_2?, Opwarming? Nooit van gehoord, iedereen zijnen airco is nu blijkbaar het motto. Zet de airco maar aan, het wordt hier te warm…

De wesp is een ongenode gast op een zomerse barbecue. In nummer 25 (mei-juni) van Natagora, de waalse tegenhanger van Natuurpunt, verscheen een artikel over deze insecten. Dit artikel is er een samenvatting van met enkele aanvullingen van het Internet.

Je kent ze wel, de grote dikke wespen die in het voorjaar opduiken in een houtstapel, een schuur, de zolder en zelfs binnenshuis. Het zijn koninginnen die overwinterden en nu een nieuw volk willen stichten. Waar dat gebeurt, hangt af van de soort wesp. *Dolichovespula* ('langkoppen') kiezen een tak in een haag of boom om er een constructie aan te hangen. Deze soorten laten de mens overigens volkomen gerust, je hoeft ze niet van je ijsje weg te slaan. Uiteindelijk zijn slechts de Gewone wesp en de Duitse wesp vervelend voor de mens als ze op zoek zijn naar vlees en suikers. Deze maken hun nest in een muizenholletje, in een spouw-muur, op zolder… De nesten kunnen tot 50 cm en zelfs één meter diameter worden met enkele duizenden wespen er in.

De grotere Hoornaar is enkel in de onmiddellijke buurt van het nest agressief, zijn steek is overigens nauwelijks pijnlijker dan die van een Gewone wesp. De koningin schraapt hout af, je kan ze soms bezig zien aan een afsluitingspaal, en mengt dat met haar speeksel tot een soort papier maché waarmee ze het nest bouwt. Uit de eerste eitjes die ze legt komen aseksuele werksters tevoorschijn. Deze nemen haar taak van het verzorgen van de eieren en larven nu over en vergroten het nest. Vanaf dan wordt een koningin een heuse eilegmachine en brengen de werksters massa's insecten aan voor de larven. Wespen zijn dus efficiënte natuurlijke insecticiden! Opvallend is dat de larven wel gevoederd worden met vlees maar tegelijk zelf ook suikers leveren aan de werksters. Andere bronnen van suikers voor deze werksters zijn onder andere vruchten (opletten bij het plukken van pruimen!) en uiteraard dat lekker glas limonade of pintje op een terrasje.

Midden de zomer verschijnen de mannelijke wespen (mannetjes hebben langere antennes met 13 segmenten, vrouwtjes kortere antennes met 12 segmenten) en de toekomstige koninginnen. De rol van de mannetjes is beperkt tot het bevruchten van de koningin. In de herfst sterft met de oude koningin de hele kolonie. De nieuwe koninginnen zoeken op hun beurt een geschikte plaats om te overwinteren.

De Koekoekswesp is een geval apart. Ze dringt het nest van een Saksische wesp binnen, doodt de koningin, legt haar eieren in de broedcellen en laat haar nakomelingen verzorgen door de werksters.

Franse veldwesp op Hemelsleutel f: Gilbert De Ghesquière

Schapen in wolvenvacht

Dat wespen kunnen steken zorgt er voor dat de kleuren geel en zwart geassocieerd worden met gevaar. Een dier dat één keer kennis maakte met een steek van een wesp zal zich wel bedenken en geen tweede keer proberen een wesp te benaderen. Zoals overal zijn er ook in de dierenwereld profiteurs. Een aantal insectensoorten heeft dezelfde kleuren maar zijn compleet ongevaarlijk. Ze profiteren echter van het afschrikwekkende effect van hun zwart en geel. Het gaat van zweefvliegen tot Wespvlinders en zelfs boktorren.

De soorten

Familie Vespidae.

▲ *Achterlijf spoelvormig, versmald: onderfamilie*

Polistinae:

Tot de in Midden-Europa voorkomende wespen van deze onderfamilie van de papierwespen behoort de Franse veldwesp (*Polistes dominulus*) die in het zuidoosten van België voorkomt. Ze maken als nest een kleine 'paraplu' zonder beschermende omhulling

▲ *Achterlijf afgeknot: onderfamilie Vespinae:*

■ Er is een ruimte tussen oog en kaak, dus wangen aanwezig: geslacht *Dolichovespula* ('lang-koppen') (o.a. Middelste wesp, Saksische wesp…).

■ *Oog raakt bijna de kaak:* geslacht *Vespula ('kortkoppen'):*

● *Boven de ogen geel:*

Vespula germanica (Duitse wesp): 3 vlekjes op het aangezicht (kopschild), nest grijs met smalle gele of vuilwitte strepen (gebruikt eerder vast hout).
Vespula vulgaris (Gewone wesp): zwarte ankervormige streep op aangezicht, nest gelig (gebruikt sterk verweerd hout).

● *Boven de ogen zwart:* andere zoals *Vespula rufa* (Rode wesp).

Veldwesp (Polistes) op nestje foto: Gilbert De Ghesquière

Bronnen

•Wikipedia.
•http://www.ahw.dds.nl/indexwespen.html.
•http://www.muenster.org/hornissenschutz/inhalt.htm (Hoornaar, prachtige foto's).
•http://www.gezondheid.be/index.cfm?fuseaction=art&art_id=2355 info over steken van bijen, wespen en andere insecten.
•http://www.soortenbank.nl/soorten.php?soortengroep=insecten&id=810.
•http://users.swing.be/entomologie/Guepes.htm www.wikipedia.be.
•Wegnez Philippe (2008) - Le château de papier - Natagora, numéro 25, mai-juin.

Dagboek van een groenling.

'Lipitorae heliosis'

Hugo Verschelden

Een zomerdag. De zon voelt zich lekker en hangt uitdagend te blinken in de azuren hemel. Ik zit tussen de struiken langs de Scheldeboord om de hitte, die zwaar op het land drukt, te ontvluchten. Alles doezelt in de trillende lucht, enkel een bazige Meerkoet op de stroom 'koet' heftig om haar buur, een zachtaardig Waterhoen, te verjagen. Wat verderop zwemmen enkele Kuifeenden die gezellig samen de koelte onder water vinden. Tussen het riet, aan de oever van de slaperige stroom, zweeft een blauwe oeverlibel en keert zich in een oogwenk, om op het jaagpad neer te strijken, en daar met gespreide vleugels van haar zonnebad te genieten. Zo'n dier is toch wel ingenieus in elkaar geknutseld. "Wat een overweldigend gevoel moet dat geven als je zo kan vliegen" mijmer ik. Maar met een lijf zoals de natuur dat voor mij heeft voorzien, lukt dat natuurlijk nooit.

Indien ik mezelf in elkaar kon knutselen dan zou ik me alvast om te beginnen een, of twee paar vleugels aanmeten. Misschien toch best twee paar, dan word ik zo wendbaar als die libel. Ja, zo'n stuntvlieger wil ik wel zijn. Als ik mijn plan uitvoer, zal ik mezelf ook maar best in prachtige kleuren beschilderen, want mensen vinden zo'n kleurrijk wezen aaibaar en ontzien je dan als insect misschien toch wel een beetje. Vliegen en muggen hebben op dat vlak meer tegenslag. Al zijn ook die wezentjes even kunstig in elkaar gezet.

Voor de entomologen moet ik wel blijven uitkijken, want die willen je vangen en niets liever dan je determineren. Zij voelen immers een onweerstaanbare drang om alle beestjes een keurig etiketje op te plakken. Je krijgt dan als specimen wel een deftige Latijnse naam in twee delen, maar zelf ben je daar niet veel mee als je de klassieke talen niet machtig bent. Gelukkig zijn deze onderzoekers vandaag ook iets milieubewuster geworden en prikken ze je niet zo gauw meer op een naald om je in een muffe kast bij honderden van je soortgenoten te laten uitdrogen.

Maar desalniettemin blijft het oppassen voor de mens. Zelfs de beeldige vlinders zijn niet veilig voor sommige hebberige jager-verzamelaars die hen in een tipzakje stoppen en hen als postzegels verhandelen. Als je weet hoeveel prachtexemplaren er zo in de musea zijn beland en nog belanden, word

je triest. Te mooi mag ik me dus nu ook weer niet maken. Als vlinder zit je bovendien opgescheept met al die ontwikkelingsstadia en de lastige overgangen die erbij horen. De weg van ei, naar rups, naar pop, om dan uiteindelijk pas een vlinder te worden is toch wel een hele lange en lastige omweg. Ook het feit dat je als ongewervelde uit je vel moet kruipen om te groeien, vind ik persoonlijk nogal luguber. Ik kies toch best voor een lichtgewicht ruggengraat zodat mijn huid mijn lichaam niet moet dragen, en rustig kan meegroeien. Neen, ik moet echt al die rompslomp van de ongewervelden vermijden.

Nu denkt iedere ornitholoog wellicht, waarom maakt hij het zichzelf zo moeilijk en wordt hij niet gewoon een vogel. Bovendien is de vogel ook een dier dat wat hoger op de natuurlijke ladder neerstrijkt en zo op een langer leven kan neerkijken. "Waarom word je bijvoorbeeld geen meeuw" hoor ik de vogelliefhebber zeggen. "Die kan bovendien ook nog zwemmen en wordt niet zoals een eend bejaagd, omdat meeuwenvlees en spieren te taai voor de menselijke consumptie uitvallen".

Op het eerste gezicht volg ik die redenering wel, maar ik moet dan wel iets kunnen vastgrijpen, want met je bek alles opnemen, vind ik echt wel onhygiënisch. Zo'n attribuut is ook niet praktisch als je nog wat anders wil dan eten. En aan een of andere pikorde heb ikzelf nooit willen deelnemen. Anderzijds ben je met dat stel peddels aan je poten ook niet de handigste thuis. Neen ik wil minstens twee extra ledematen met grijpers. Een soort hand lijkt me toch onmisbaar. Dat grijporgaan op de vleugeltippen aanbrengen, zou ook nog kunnen, maar dan belemmeren die pluimen het zicht op hetgeen je doet. Dus ik trek nu mijn poten, twee paar vleugels en een stel armen met handen, lange vingers en duimen aan.

De pluimen gooi ik aan de kant. Ze zijn me te lastig. Zeker nu ik met de staart in de wind sta, vind ik het gênant. En het feit dat meeuwen telkens hun kop naar de wind moeten keren om wat comfortabel te rusten, lijkt me trouwens nogal riskant. Je weet immers maar nooit wie je benedenwinds en langs achter in stilte nadert en grijpt. Dus geen pluimen, maar iets rubberachtigs wordt het, zoals het vel van een zeehond met vleugels van het fijnste leder, wat de vleermuis ook in huis heeft.

Ik weet, beste lezer, dat ik stilaan op een nieuwe soort 'Batman' in het leder en met zwemvliezen begin te lijken, maar wil me daar toch absoluut niet mee vereenzelvigen. En bovendien blijf ik volgens mijn eerste gedacht toch liever maar zo groot als een uit de kluiten gewassen insect. Dan wordt de wereld nog eens zo ruim en interessant. Met die beperkte afmetingen kan ik dan ten volle tussen mijn pas ontdekte lieverds, de insecten en andere kleine wezens, gaan leven.

Ik pomp nu mijn vleugels op en droog ze in de zon. Mijn vlucht kan beginnen. Ver weg over de heuvels vind ik wel een koel en veilig plekje waar de mens me niet vlug kan vinden en de natuur me hopelijk aanvaardt. Want een uiterst zeldzaam specimen ben ik ondertussen op deze hete zomerdag wel geworden. Een gretig gewild studieobject voor de natuurvorsers en de wetenschap. Een nog te ontdekken en uiterst zeldzame *Lipitorae heliosis* (gewervelde) die met uitsterven wordt bedreigd. Althans voorlopig, want wie weet welke vriendinnen ik nog allemaal in die boeiende en nog onbekende dierenwereld ontmoet.

Niet van de poes!

Jacques Dejans

Sinds enkele lentes kiest een koppel Gaaien voor een nest hoog in een berk achteraan de tuin, waar muren en twee loslopende loebassen van woef-woefs van de buren de katten op een veilige afstand houden.

Nochtans hoorde men laatst regelmatig luid miauwen en zat warempel een poes bovenop een muur. Toch ware het verkeerd geweest om deze observatie te homologeren, want nader CD-ornithologisch onderzoek bracht aan het licht dat het miauwen niet door het katje, maar wel degelijk door onze liefhebber van okkernoten werd voortgebracht!

Het vermoeden is dus niet denkbeeldig dat het poesje aangetrokken werd door het miauwen van de Gaai. Trouwens, de 'oe oe' roep van Willy Aelvoet kan toch ook een Bosuil 'op het verkeerde been zetten'!

Of bezorgt onze Gaai alweer een taalprobleem met de 'paarde(n)bloemregel' erbovenop: dan moeten we straks nog spreken van 'op den verkeerden poot zetten'!

Vogelcursus, een voltreffer

Piet Bogaert

Het begon allemaal met een aankondiging ‘vogelcursus daar en om dat uur…’ Dan maar ingeschreven en eens zover…

De eerste les, ik verschoot mij een bult van de massale opkomst. Van bij de aanvang was mij duidelijk dat deze cursus goed was in elkaar gestoken. Een pluim voor iedereen die daaraan heeft gewerkt.

De theoretische lessen (waar je soms op voorhand een bepaald beeld voor ogen hebt), volgden elkaar zeer goed op. Men bleef niet te lang doordraven op een bepaald onderwerp, maar ze bestonden uit korte en duidelijke stukken.

Een beetje geschiedenis, een beetje over watervogels, over de vogeltjes bij ons in de weide, roofvogels en zo veel meer, gebracht door verschillende mensen, waardoor dit ook zeer aangenaam was om volgen. Ieder had zijn eigen specialiteit waardoor het programma aangenaam afwisselend was. Dit alles werd ondersteund door zeer prachtige visuele beelden (een professionele aanpak, proficiat).

Een aandachtige klas *foto: Paul Vandenbulcke*

Cursusuitstap *foto: Paul Vandenbulcke*

Natuurlijk mochten we dan de baan op, met zoveel? zeker weten. Eerste wandeling aan Zingembrug, (langs de Schelde) De groep in twee verdeeld en wegwezen. In elke groep zaten genoeg ervaren mensen om ons te begeleiden. Ik stond versteld hoe die gasten van alles tussen de bomen en weilanden zagen, ogen tekort.

Terwijl ik dit schrijf, vraag ik mij nog altijd af, maar hoe doen zij dat? Op een gegeven moment zag Paul een kiekendief weliswaar in de verte en na een telefoontje van Nico in de andere groep die hem eerst zag. Het wachten wierp zijn vruchten af, opeens, zoals op de catwalk, defileerde de ‘Blauwe kiekendief’ vlak voor onze neus. Na tal van andere vogeltjes gezien te hebben kwamen we aan de observatieplaats van de eenden. Een zeer rustige plaats om even de zinnen te verzetten en te genieten van de pracht die zich afspeelt op het water.

Ondertussen wisten we ook dat er een zeldzaam koppel vogels verbleef op die plaats, en wat is er zo spannend aan die wandelingen: ze te vinden natuurlijk! We hadden het geluk ze lang te mogen observeren. En wat waren het?

Een ‘Kookabura’, een wat? Ja een Kookabura, een vreemde vogel die uit Australië komt.

Waarschijnlijk ergens uitgebroken, maar toch leuk om ze tegen te komen. (terug te vinden met beeld en klank op internet onder ‘Australische vogels)’.

Op het einde nog een valk z’n prooi zien opeten in de kruin van een knotwilg. (met dank aan de telescopen)

Op de tweede wandeling, (bijna gemist, zal mijn wekker eens moeten nazien) vertrokken we aan het Burreken, nog relatief droog, en vroeg in de morgen met de bedoeling de natuur te horen en zien ontwaken. We hoorden vooral en zagen minder, Zwartkopjes, Roodborstjes, Vinken, Heggemus, Blauwe reiger, Tjiftjaf en natuurlijk de nodige hanen en Fazanten. De wandeling werd ingekort, daar het begon te regenen van een beetje naar een beetje veel meer en omdat de vogels alsmaar meer begonnen te zwijgen. (hoe zou je zelf zijn).We dropen letterlijk en figuurlijk af.

Ondertussen kijk ik al uit naar de derde wandeling, hopelijk in ‘den drogen’. Ik hoop nog vele van deze wandelingen en infoavonden te mogen meemaken. Een mooiere afwisseling met de dagdagelijkse sleur

kan men zich niet voorstellen.

Norbert, Dieter, Nico, Gunther, Bart, Gerard en Paul (van de vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*, Natuurpunt zwalm.vallei), nogmaals bedankt, 't was leerrijk en een zeer leuke ervaring.

In de ban van de maïs…

Rik Desmet

Dylan achterna zong Boudewijn De Groot het al in 1965: "er komen andere tijden". Ook dit begin van de jaren 2000 zal later ongetwijfeld een vermelding krijgen in de geschiedenisboekjes. Het is nu immers wel duidelijk dat het einde van het 'onbeperkte' olietijdperk in zicht is. Het is maar de vraag hoe de kinderen van nu later als vijftiger hun mobiliteit zullen moeten waarmaken. Of blijven we dan weer, net zoals vroeger, lekker rond de kerktoren hangen, gesteld dat die er dan nog is natuurlijk.

Niet alleen de energieprijzen swingen de pan uit, de voedselprijzen volgen gezwind. Daar is naast onze portemonnee ook ons landschap de dupe van. Onze erg mondige eerste burger van het land had het ooit over de "verwielewalisering van ons landscap" (geen typfout…). We hebben nu te maken met de 'vermaïsering' van het landschap. We zullen deze zomer meer dan ooit mooi beschut tussen zeeën van maïs kunnen fietsen.

In Frankrijk neemt dat helemaal hallucinante proporties aan. In de jaren 80 stelde Europa in de strijd tegen de graanoverschotten de verplichte braaklegging in, boeren werden toen verplicht om een deel van hun gronden braak te laten liggen. Gezien de schaarste nu, versterkt door de biobrandstoffen, werden deze percelen deze winter massaal omgeploegd, adieu Veldleeuwerik, Grauwe kiekendief, gorzen, Patrijs…, een eerste aderlating. In mei werd het zware materiaal nog eens van stal gehaald en trok de colonne er op uit om overal weilanden om te ploegen met de bedoeling er maïs te zaaien. Europa staat nu immers toe dat permanent grasland omgezet wordt. Maïs in plaats van het honderd jaar oud weiland, het scheelt een stuk voor Wilde kat, Das, Buizerd…, een tweede aderlating. Meteen werd ook duidelijk waarom er deze winter opvallend veel houtkanten en bomen sneuvelden, een derde aderlating en adieu Grauwe klauwier, Roodborsttapuit, Geelgors, vlinders…, we krijgen er een ontiegelijk lelijke maïswoestijn voor in de plaats. Maïs die bovendien zwaar behandeld wordt én waarvoor de druk groot is om genetisch gemanipuleerd zaaigoed toe te laten. Het zal Europa een zorg wezen en kunnen we het de individuele boer moeilijk kwalijk nemen als hij (veel) geld wil verdienen?

Helemaal te gortig wordt het als in de Argonne de nieuwe eigenaar van de vijver van Belval (kostplaatje meer dan 2 miljoen euro) deze dit jaar wil volplanten met 50 ha maïs! Belval dat is Roerdomp, Grote karekiet, Bruine kiekendief, Woudaap. Dat is Witsnuitlibel en Grote vuurvlinder, twee beschermde soorten in Frankrijk wiens biotoop niet mag vernietigd worden… Belval prijkt dan ook terecht in alle mogelijke lijsten van het Natura 2000 netwerk. Blijkt echter dat de Franse invulling van dit Europese netwerk van natuurgebieden bitter weinig voorstelt. Het oogt wel mooi voor wie eens 'googelt' met mooie kaartjes en lijstjes maar in de praktijk wordt een eigenaar maar

Omzetting grasland naar akker (Argonne) *f: Rik Desmet*

weinig opgelegd, privé belang primeert.

Nog in Frankrijk wordt er, met instemming van het ONF (Office National des Forêts), op grote schaal in de domaniale bossen op los gekapt en dit tot diep in de broedtijd. Ook hier primeert snel rendement, voor natuuroverwegingen is geen plaats. Ook het verhuren van het jachtrecht in deze bossen brengt zeer veel op. Jagers betalen veel en willen dan ook opbrengst, natuur verdwijnt in het verdomhoekje.

Frankrijk was een mooi, uitgestrekt land met veel natuur, aantrekkelijk voor toeristen. Als het zo verder gaat wordt het een uitgestrekt land…

Moraal van het verhaal: enkel in die terreinen die door natuurverenigingen aangekocht worden is de natuur ook echt veilig, de vermesting even buiten beschouwing gelaten. We zijn dus gedoemd om te blijven kopen, o.a. met behulp van de giften!

De mediawatcher

De oogst van de voorbije weken uit de pers in een notendop.

Allerlei beestig nieuws

Reinaert achterna…
Een Macedonische rechtbank veroordeelde een beer voor diefstal van honing. Een imker beschermde zijn bijenkasten met muziek (met Eddy Wally uit de boxen komt niets meer in de buurt…) maar toen de generator uitviel en de muziek stopte kwam de stelende beer terug. Aangezien de beer een beschermde soort is moet de overheid zo'n 5.000 Euro schadevergoeding betalen. (16-03-2008).

Canelle draait zich in haar graf
In 2004 kon je hier al lezen over een jager die in de Franse Pyreneeën de laatste autochtone berin dood schoot. Hij was aan het jagen op Everzwijnen in een gebied waar dat eigenlijk niet mocht en schoot naar zijn zeggen uit zelfverdediging. Het wekt allicht geen verwondering dat in het jachtgezinde Frankrijk de jager in kwestie nu vrijuit gaat. (20-03-2008, Internet).

En dat Damhert kwam weer... foto: Steven Raevens

En die rat kwam weer…
Daar waar de aantallen Muskusratten in Vlaanderen blijkbaar onder controle zijn, zijn de Bruine en Zwarte rat aan een opmars bezig. In 2000 werden er in Oost-Vlaanderen 18.186 Muskusratten gevangen, in 2007 nog 1.030. Bruine en Zwarte ratten ontwikkelen een immuniteit tegen verdelgingsmiddelen en ook hier wordt het warmere klimaat aangehaald als bijkomende oorzaak (18-03-2008, 19-04-2008).

En die kat kwam weer…
Vanaf het jachtseizoen 2009-2010 is het gedaan met het doden van katten door jagers. Dit mocht nu nog wel onder bepaalde voorwaarden. Om de kattenpopulatie in toom te houden wil minister Crevits katteneigenaars aanmoedigen hun katten te laten steriliseren. (26-04-2008).

En dat Damhert kwam weer
De Damherten van het Kluisbos blijven populair in de media. Nu doken ze mét foto op in de krant van 10-04-2008. Wordt ongetwijfeld 'vervolgd'…

En dat hert kwam weer (bis)
Jagers zijn nu blijkbaar op pad om te Damherten van het Kluisbos te bejagen. De jachtrechthouder kreeg op 14 april de toestemming de Damherten te bestrijden omdat een landbouwer schade zou hebben ondervonden aan zijn maïs. Dit is vreemd aangezien maïs pas op het einde van de maand gezaaid wordt. De omwonenden stellen zich vragen bij de veiligheid. Burgemeester Willequet belooft de zaak op te volgen. In de volgende Meander ongetwijfeld meer… (16-06-2008)

Mijn restaurant
Tegen de chefkok van een toprestaurant in Dudzele werd door Vogelbescherming Vlaanderen klacht ingediend omdat die in een uitzending op VTM een Houtsnip pluimde. De Houtsnip is echter in Vlaanderen beschermd. Dat wordt een duur dessert. (23-05-2008).

Het is bruin en het zwemt…
In het Albertkanaal in de buurt van Herentals zwemt een Bever rond. Eerst werd gedacht aan een zeehond. De brandweer probeerde het dier te vangen (waarom?) door een balk in het water te gooien. Rare vangtechniek hebben ze daar. (17-05-2008).

Het zoemt en het steekt
Een natte aprilmaand en een warme meimaand zorgden er voor dat de muggen dit jaar vroeg op pad waren. Onder de naam Modirisk worden onze muggen in kaart gebracht. Met de komst van nieuwe soorten valt het mee. Opvallend is dat exotische soorten het land vaak binnen komen via import van banden. (15-05-2008).

Het kruipt en het kriebelt
In Vlaams Brabant zijn particulieren die vorig jaar last hadden van de Eikenprocessierups dit jaar verplicht om preventief hun eiken te sproeien. (29-04-2008).

Waar zijn ze?
Ondanks de warme meimaand zijn er dan weer erg weinig vlinders te zien. Er zijn momenteel 30 % minder vlinders dan vijftien jaar geleden. (16-05-2008)

Populier één
In Michelbeke verdwijnt volgend jaar 17.206 m²

populierenbos uit een woonzone. Dat kaprijpe populieren geoogst worden is op zich geen probleem. De buurman is bovendien in zijn nopjes ("de bladeren van de bomen zijn in de herfst een echte vuiligheid"). Burgervader De Croo wil de ontbossing compenseren door natte weiden te beplanten. Natte weiden zijn vaak waardevoller dan een populierenbos maar dit terzijde (11-04-2008).

Populier twee

Dit haalde niet de pers. In Lozer werd in volle broedtijd een stuk populierenbos met nesten van de beschermde Roek gekapt. Oeps, foutje…

Nergens meer veilig

Het was geen aprilvis toen in april bekend gemaakt werd dat eieren van scharrelkippen in de tuin te veel schadelijke stoffen bevatten. Het is eigenlijk hallucinant hoe wijd verspreid tegenwoordig de vervuiling aanwezig is. Eerst worden kippen aanbevolen als verwerkers van tuinafval, later blijkt dat toch ook weer niet zo'n goed idee. (02-04-2008).

Proficiat

In de Maarkebeekvallei werden 8,15 ha erkend als natuurreservaat. (21-05-2008).

Citaat van het jaar

"Wij hebben de verdomde plicht onze politici een halt toe te roepen. Allemaal lopen ze achter het vaandel van de expansie aan, blind voor de gezondheidsrisico's, in naam van de vooruitgang en de jobwinst. " (cardioloog Marc Goethals in Humo, 27-05-2008).

En er scheen (veel) licht in de duisternis

Op vrijdag 11-06-2008 had er een informatievergadering plaats over de mogelijke komst van het serrecomplex 'Stokstorm' tussen Deinze en Kruishoutem. Op de 35 ha zouden drie tot vijf bedrijven komen. De bijna 100 aanwezigen hadden veel bezwaren tegen de aanslag op deze mooie open ruimte. Als dit er komt zal er inderdaad tussen Deinze en Kruishoutem nauwelijks nog iets overblijven van de open ruimte. Deinze is alvast tegen. Het openbaar onderzoek loopt tot 7 augustus, tot dan kunnen er bezwaren ingediend worden. Het valt te vrezen dat ook hier de zingende Veldleeuwerik tot het verleden behoort. (13-06-2008)

Steenkool

Vooral voor steenkool vermindert het aantal jaren dat de mensheid nog over de grondstof kan beschikken tegen het huidige productietempo. In 2003 meldde BP op basis van zijn jaarlijks statistisch rapport dat de mensheid op basis van de productie en de voorraden in 2002 nog voor 204 jaar over steenkool zou beschikken. Vorig jaar in juni was dat geslonken tot 147 jaren. Op basis van de voorraden en de productie eind 2007 is dat opnieuw geslonken tot 133 jaar. (De Tijd).

Het Tijmblauwtje en de mieren

Ronny De Clercq

Dat het verdwijnen van vlindersoorten soms in een vreemd hoekje kan zitten, las ik in het verhaal over het verdwijnen van het Tijmblauwtje in Engeland

Het Tijmblauwtje was ooit een algemeen vlindertje op graslanden waar er ook wilde tijm groeit. De rups van blauwtjes groeit op in mierennesten en wordt door de mieren verzorgd als een soort melkkoe… wel een melkkoe van een vreemde soort, want het is een koe die mierenkinderen opvreet! Maar dat hebben die mieren er blijkbaar voor over...

Alles ging goed tot er een ziekte onder de konijnen opdook, waardoor de konijnen die het gras kort hielden uitstierven. Als gevolg van het langere gras, werd de mierensoort, die zo goed voor de rupsen zorgde, verdrongen door een mierensoort die beter aan langer gras was aangepast. Probleem was dat deze mieren niet voor de blauwtjesrupsen zorgden en de rupsen opvraten!

Myxomatose deed het Tijmblauwtje uitsterven!

Myxomatose leek dus hét middel om iets aan de konijnenplaag te doen, maar men kon niet inschatten welke gevolgen dat verder zou hebben. Laat ons dus zéér terughoudend zijn met zgn. 'ecologische' bestrijdingsmiddelen. We weten wel dat er een bepaalde ongewenste soort mee klein te krijgen is, maar we hebben meestal geen benul van wat de gevolgen zijn voor totaal andere soorten!

Tegenwoordig zouden er op verschillende plaatsen in Zuid-Engeland Tijmblauwtjes succesvol geherintroduceerd zijn... vlindertjes uit Scandinavië die wél door de nu heersende mieren verzorgd worden!

Het oorspronkelijke Engelse Tijmblauwtje is enkel nog op typisch Engelse sierbordjes terug te vinden...

Magisch plekje

Rik Desmet

Richard Louv is de auteur van het boek 'Het Laatste Kind in het Bos' waarin hij in gaat op het verloren contact van de jongeren met de natuur. In een interview had hij het over een 'special place' uit de jeugd, een plekje in de natuur met bijzondere herinneringen: "Zo'n special place uit je jeugd is een plek waar je altijd naar toe kan. Zelfs al woon je in een compleet ander deel van het land, zelfs al hebben de bulldozers alles weggeveegd en vervangen door buildings, dan nog is het voor jou niet verdwenen, het zit in je hart."

Velen onder ons hebben ongetwijfeld ook wel een dergelijk magisch plekje in de natuur waar ze met veel weemoed aan terugdenken. Het is meestal een plaats waar je een bijzondere natuurbeleving onderging, een intense beleving, voor altijd opgeslagen in de herinnering. Misschien bestaat die plaats nog, misschien is ze inderdaad al verdwenen, ten onder gegaan aan de vooruitgang. Een bezoek aan die plaats kan na jaren ontluisterend zijn, het zien teloorgaan frustrerend. Jammer genoeg hebben velen onder ons ook hun magische plekjes van vroeger inderdaad zien verdwijnen.

Kinderen van vandaag missen vaak die momenten van beleving, zien, voelen, horen ook de natuur niet meer. De JNM doet daar schitterend werk door toch jongeren in een ongedwongen sfeer met de natuur in contact te brengen. Op excursie laat ik leerlingen van 18 jaar soms eens een minuutje luisteren in een bos (of wat daar voor doorgaat). De meesten doen daar meewarig over en stappen door (maar kijken weken later wel begeesterd naar de prachtige documentaire Earth). Diegenen die wel de inspanning doen zijn toch vaak verwonderd, niet alleen dát je vogels hoort zingen ("nooit op gelet") maar ook dat je daar verschillende soorten kan herkennen. Ondertussen lopen ze de godganse dag met muziek in de oren, tot meer dan 90 decibels, nooit nog stilte… Wat een drukte moet dat zijn in het hoofd.

Nederlanders hebben het vaak over natuur om in te 'struinen', natuur waar je kan doortrekken, je laten verrassen. Dat dit niet altijd te rijmen valt met het behoud van uiterst waardevolle natuur is dan weer een andere discussie.

Door het gemis, als kind, van die beleving, verwondering in de natuur, zien mensen vaak later de noodzaak niet om zich in te zetten voor het behoud van de natuur. Wie zelf een magisch plekje heeft in zijn gedachten wil zich ook engageren voor het behoud van die plekjes. Misschien staat 'magisch plekje' dan ook beter op de bordjes van Natuurpunt, ter vervanging van de bordjes 'gevoelig plekje' die wij met Natuurpunt plaatsen. De leerlingen stellen zich daar trouwens duidelijk ook iets anders bij voor...

Bij het lezen van het interview moest ik terugdenken aan wat de onvolprezen Godfried Bomans schreef in zijn sprookje over de Rijke Bramenplukker. Het verhaal van een man, alleen in een groot bos, die zich schatrijk acht omdat hij kan genieten van zoveel natuurpracht om hem heen. Zijn rust wordt verstoord als hij een ontdekkingsreiziger vertelt over al zijn schatten, de zuilen van groen smaragd in het woud, de prachtige muziek, de diamanten in het ochtendgras, de reusachtige spiegels… De ontdekkingsreiziger haast zich weg en komt terug met een heel dorp, allemaal mensen belust op een deel van die rijkdom. Als blijkt dat de zuilen maar bomen zijn, de parels

…'de parels maar dauwdruppels'… f: G. De Ghesquière

maar dauwdruppels, de spiegels maar vijvers, de muziek maar vogels voelen zij zich bedrogen. "En toen 's avonds de Nachtegaal zijn trillend lied begon, was er niemand om te luisteren. Want de bramenplukker hing juist een tak lager, dood."

Verslag van de lieveheers-beestjestocht in en om het Burreken te Schorisse

Ronny De Clercq / IWG Lampyris

4 mei 2008: prachtig zomerweer, ongeveer 20° C en zonnig zonder meer, dat was voldoende om met 12 deelnemers onze traditionele lieveheersbeestjes-

tocht aan te vangen.

We deden 164 waarnemingen van lieveheersbeestjes. Zoals te verwachten was het **Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje** alweer het meest algemene, met 61 waarnemingen (25 op zicht, 26 met kloppen en 10 met slepen) of iets meer dan 1 op drie LHB'tjes behoorden dus tot deze soort. Op 23 september '07 waren dat er nog bijna 2 op 3: het grote overwicht blijkt tijdelijk (?) iets afgenomen te zijn.

Het tweede meest algemene LHB'tje was het **Zevenstippelig lieveheersbeestje** met 29 waarnemingen (16 op zicht en 13 gesleept).

Een opmerkelijke derde plaats voor het **Tienstippelig lieveheersbeestje** met 22 waarnemingen (4 op zicht en 18 geklopt). Op 23 september 2007 vonden we er geen enkel! Het kan verkeren...

Met 15 waarnemingen (6 op zicht, 6 geklopt, 3 gesleept) blijft het **Veertienstippelig lieveheersheestje** op de vierde plaats, op de voet gevolgd door het **Roomvlek-lieveheersbeestje** met 14 waarnemingen (10 op zicht, 4 geklopt).

Het **Tweeëntwintigstippelig lieveheersbeestje** werd 6 keer gezien (1 op zicht, 4 geklopt, 1 gesleept), het **Viervleklieveheersbeestje** werd 5 keer gevonden met kloppen.

Vier keer zagen we het **Meeldauwlieveheers-beestje,** één keer op zicht en drie keer met kloppen.

Eveneens vier **Harlekijnlieveheersbeestjes** klopten we uit de dennen langs de weg. Van het **Achtienstippelig lieveheersbeestje** en het **Bruin lieveheersbeestje**, die vroeger ook vaste gast waren in deze dennen, werdt niets gevonden...

Van de kapoentjes werd ***R. chryomeloides*** weer uit de dennen geklopt en twee keer gezien...

Het ooit zo algemene **Tweestippelig lieveheersbeestje** klopten we twee keer uit de struiken en werd één keer gesleept. Maar allé, in september vonden we er niet één...

Het **Wilgenlieveheersbeestje** dat in september voor het eerst in het Burreken werd gevonden, werd ook weer één keer uit een Hazelaar geklopt.

Met 12 soorten gevonden van de 23 die in de laatste jaren in en om het Burreken ooit werden waargenomen, beschouwen we onze tocht als geslaagd.

Omdat er gevreesd werd dat de typische naaldhoutsoorten verdwijnen sinds de opkomst van Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje in de dennen, werd er op maandag 5 mei een bosrand bezocht, waarin diverse soorten dennen en ook sparren staan. Deze aangeplante bosrand behoort bij een buitenhuisje, midden in het Burreken.

Op enkele tientallen meter bosrand werden eveneens 12 soorten lieveheersbeestjes gevonden, waaronder twee soorten die we op zondag niet vonden: twee typische naaldhoutsoorten: **Bruin lieveheersbeestje** één maal en drie exemplaren van het **Oogvlekliev-eheersbeestje**. Deze laatste soort was jaren terug één keer gezien in een tuin, palende aan het Burreken, sindsdien twijfelden we over de betekenis van deze ene vondst, maar met het ontdekken van diverse

7 stippelig LHB op Boerenwormkruid. f: G De Ghesquière

exemplaren in deze bosrand, kunnen we stellen dat er blijkbaar toch een vaste populatie leeft in het Burreken.

Er werden in deze bosrand evenwel geen **Harlekijnlieveheersbeestjes** gevonden en ook het **Zevenstippelig lieveheersbeestje** werd niet gezien. Ook opvallend was dat het **Tienstippelig lieveheersbeestje** hier veruit de algemeenste soort was met tientallen exemplaren, terwijl er hooguit tien Aziaatjes werden gevonden.

Limoniet nummer 2

In het tweede nummer van Limoniet dat verschijnt eind september, kan je bijdragen lezen over: De vogels van het Kluisbos, Vleermuizen in Bos t' Ename, Vissen in de Zwalm: vroeger en nu, en Vegetatie en hydrologie in de vallei van de Zeverenbeek. Naast deze artikels zijn er nog verschillende sprokkels over tal van leuke waarnemingen van de voorbije maanden.
Je kan nog steeds een abonnement nemen voor 2008 én 2009 voor de prijs van 8 euro. Niet leden betalen 10 euro. Dit bedrag kan je betalen door overschrijving op het rekeningnummer: 891-2540884-76 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus, met vermelding "Limoniet"

Uilen en co

Norbert Desmet

2008 kondigde zich eerst aan als een veelbelovend broedjaar voor roofvogels en uilen, maar de weersomstandigheden werden van langs om meer ongunstig. Een koude of/en natte mei- en junimaand deed daar nog een schepje bovenop. Het ziet er ook naar uit dat het met de prooidieren niet zo best gesteld is. In ieder geval is het voor de Bosuil een slecht jaar: weinig broedgevallen en weinig jongen, waarvan sommige vroeg (maart) andere dan weer pas in juni met piepende jongen. Binnen het bos was het dus niet vet. Een broedgeval met 2 jongen in een populierenbos bij de camping in Oudenaarde trok dan wel weer de aandacht: de Bosuil koloniseert verder nieuwe gebieden.

Kerkuilenjongen *f: Paul Vandenbulcke*

Buiten het bos leek de toestand beter: de Kerkuilen hebben geen extra grote nesten maar hier en daar zijn de jongen voorspoedig uitgevlogen. We wachten nog op een landelijk overzicht maar het topjaar 2007 wordt wellicht ook daar niet geëvenaard. Ook bij de Ransuilen piepten de jongen in mei en juni op verschillende plaatsen. We hebben de indruk dat hier nog wat extra broedplaatsen kunnen opgevist worden moest men 's avonds even met de fiets de woonomgeving verkennen.
Ook de Steenuil heeft een slecht broedresultaat alsook de Torenvalk waar het gemiddeld aantal jongen terugviel van meer dan 5 vorig jaar naar 3,9 (mededeling Daniël Packet).

De andere dagroofvogels laten het beste vermoeden: vrij veel Buizerden (nestsucces afhankelijk van het weer?), Sperwer noteert men op veel plaatsen en verheugend zijn de vele waarnemingsplaatsen van Wespendief. In volgende Meander hopen we voor de laatste soort een beter overzicht te kunnen geven daarin geholpen door de info onder vogelkijkers na de uiteenzetting over het onderscheid Buizerd-Wespendief. De Blauwe kiekendieven bleven verbazen door hun laat verblijf bij ons: op 8 mei toerde er nog eentje rond in Gottem (ADV) en begin mei klopten de harten rond Wannegem iets sneller met ook daar een waarneming in de broedperiode. Er bestaan nog bijkomende gegevens rond die soort die we verzamelen als aanvulling voor een artikel in het winternummer. Ondertussen waren de Grauwe kiekendieven aan het doortrekken en de Bruine kiekendief installeerde zich in Kluisbergen en maakte daar ook in de Scheldemeersen in Petegem aanstalten toe. Het broedgeval in Kluisbergen liep mis om onbekende redenen (we vermoeden oververhitting op die paar zeldzame zonnedagen?). Vier grote jongen lagen dood bij het nest. Hier en daar wordt ook de Boomvalk gesignaleerd.

Laten we in juli dus weer uitkijken naar jongen en die a.u.b. zonder verwijl aan de werkgroep doorgeven om een goed zicht te krijgen op onze broedvogels.

Nieuws van de Zoogdierenwerkgroep

Paul Van Daele

Eikelmuisproject Vlaamse Ardennen *plus*: relictpopulaties houden stand.

In meer dan 100 tuinen hangen nu eikelmuiskasten. In ondertussen tien natuurgebieden werden transecten met telkens 15 kasten opgezet. De kasten zijn vooral geliefd door Koolmezen. Een klein aantal nestkasten bevat nesten van Bosmuizen en een enkele keer van Rosse woelmuis. In geschikt habitat in Leeuwergem en in het natuurreservaat het Duivenbos (NP Herzele) werden voor het tweede jaar op rij enkele kasten bezet door Eikelmuizen! Op deze plaatsen lijkt een kleine populatie stand te houden. Het wordt uitkijken of deze relictpopulaties nog voor verdere verspreiding van de soort kunnen zorgen. Op basis van de waarnemingen van de laatste acht jaar die particulieren ons meldden, valt te verwachten dat de fruitratjes in nog een aantal gemeenten voorkomen. Waarnemingen kan u nog steeds doorgeven aan de Zoogdierenwerkgroep VA+ (Paul

Van Daele, saripaul@skynet.be - Rekkemstraat 144, 9700 Volkegem) of via de nieuwe waarnemingensite van NP: http://waarnemingen.be/index.php.

Door de enthousiaste respons op onze oproep (van NP leden en natuurliefhebbers buiten de vereniging) was de kastenvoorraad al snel uitgeput. We bekijken of het opportuun is om nu al een nieuwe stock aan te leggen.

Waterspitsmuisproject: proefdraaien aan de Riedekensbeek.

Om de aanwezigheid van de Waterspitsmuis in de Vlaamse Ardennen na te gaan, zal een inventarisatie (en monitoring) netwerk van lokaasbuizen worden opgezet. Waterspitsmuizen worden gelokt naar open PVC tubes met lokaas op basis van vismeel en andere aassoorten die we zullen uittesten. Momenteel is het proefdraaien gestart langs de Riedekensbeek in Oudenaarde. Het gebied werd gekozen op basis van historische waarnemingen. Gezien de ingrijpende veranderingen in deze beekvallei gedurende de laatse decaden mag verwacht worden dat Waterspitsmuizen moeite hebben om er stand te houden. Het valt te hopen dat op plaatsen met een gunstig beheer en een verbeterende waterkwaliteit Waterspitsmuizen overleven en populaties zich opnieuw kunnen opbouwen. Het ontbreken van recente waarnemingen en het gering aantal schedels dat werd teruggevonden in analyses van braakballen zijn bijzonder alarmerende indicaties dat de soort op zijn minst in Oost-Vlaanderen en wellicht doorheen het hele gewest sterk bedreigd is. Al uw waarnemingen zijn welkom bij de coordinator: Paul Van Daele, saripaul@skynet.be of op http://waarnemingen.be/index.php.

Braakbal van Ransuil *foto: Gilbert De Ghesquière*

Monitoring van kleine zoogdieren: pluizers gezocht!

Aan de hand van analyses van prooiresten in braakballen van Kerkuilen willen we een idee krijgen van de aanwezigheid en populatietrends van kleine zoogdieren. We zoeken nog mensen die willen helpen met het pluizen van braakballen en het identificeren van de schedeltjes. De braakballen worden verzameld i.s.m. de kerkuilenwerkgroep. Voor verdere info kan u bij de coördinator van dit project terecht: Norbert Desmet, desmetnorbert@hotmail.com.

Zoogdieren in onze reservaten: waarnemingen?

We beschikken nu over een basislijst van de zoogdieren in de reservaten binnen de VA+ regio. Voor de meeste reservaten is de lijst voorlasnog kort. Al uw waarnemingen zijn welkom bij de coordinator: Dirk Criel, dirkcriel@skynet.be of op http://waarnemingen.be/index.php.

We delen in de rouw van...

• De familie van Mevrouw Huberta Goeminne, echtgenote van de Heer René Putman. Zij werd geboren te Kruishoutem op 20 augustus 1921 en overleed te Waregem op 28 maart 2008.

• De familie van de heer Gentiel Naessens, geboren te Waregem op 25 mei 1920 en overleden te Wakken op 23 april 2008. Gentiel was weduwnaar van mevrouw Julia Van Honacker. Lees ook op blz. 10 een eerbetoon aan deze typische en trouwe Wielewalers.

• Jan François en familie bij het overlijden op 4 mei 2008 van vader André François, echtgenoot van Jeannette Van Kerckhove. Hij werd geboren te Grotenberge op 2 juli l923 en is er in familiekring overleden.

• Jan Van Ommeslaeghe en familie bij het overlijden op 15 mei 2008 van vader Pierre Van Ommeslaeghe, 71 jaar, stichtende zaakvoerder van Optiek Van Ommeslaeghe te Oudenaarde.

De volgende Meander

gaat naar de drukkerij op 1 oktober. Teksten moeten bijgevolg de redactie bereiken voor 10 september.

Uitnodiging: 40-jarig bestaan Schelde-Leie

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* **nodigt iedereen van harte uit** op de viering naar aanleiding van het 40-jarig bestaan van de afdeling Schelde-Leie. Oorspronkelijk opgestart als afdeling van de Wielewaal, is Schelde-Leie momenteel een Natuurpuntafdeling die ressorteert onder Vlaamse Ardennen *plus*. Op de viering wordt iedereen die de voorbije 40 jaar baanbrekend werk heeft verricht gelauwerd en wordt speciaal hulde gebracht aan **Marcel Nachtergaele**, één van de drijvende krachten achter Schelde-Leie vanaf het prille begin.

Om dit te vieren wordt een **academische zitting met drie lezingen** georganiseerd. Als eerste spreker zal **Eckhart Kuijken** het hebben over 'Natuurbehoud in Vlaanderen: een strijd op vele fronten'. **Ulrich Libbrecht** spreekt over: 'filosofie van een groene jongen' en als laatste krijgt **Guido Tack** het woord die vooruit blikt met: 'Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*: wat brengt de toekomst'.

Tussen de voordrachten worden **muzikale intermezzo's** verzorgd door **Kristien en Piet Papegnies** op respectievelijk altviool en viool. De presentatie is in handen van **Siel Van der Donckt**. De academische zitting wordt afgesloten met een **receptie**.

Hierna kan iedereen die daarvoor inschreef mee aanschuiven aan het **feestelijk buffet**.

3 6de jaargang nr. 3 juli-augustus-september 2008
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique
PB
GENT X
3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

40-jarig bestaan Schelde-Leie: praktisch

Datum: 12 oktober 2008.
Plaats van het gebeuren: de Mastbloem, Waregemsesteenweg 22 te Kruishoutem.
Programma:
9u30: onthaal met koffie
10u00: academische zitting met voordrachten van
Eckhart Kuijken
Ulrich Libbrecht
Guido Tack
11u30: receptie
12u30: feestelijk koud en warm buffet
15u30: afsluiten met koffie en taart

Inschrijvingen:
Academische zitting en receptie: wie wenst deel te nemen aan de academische zitting met aansluitende receptie, wordt gevraagd zijn naam door te geven aan Jacques Vanheuverswyn, jacques.vanheuverswyn@pandora.be of 09/324.09.42 voor 20 september.
Buffet: Wie eveneens aan het feestmaal wenst deel te nemen, dient daarvoor in te tekenen door 20 € per persoon te storten op rekening 891-2540092-60 van NP Scheldevallei, BP Ceuterickstraat 18, 9890 Asper met vermelding van 'viering 40 jaar Schelde-Leie', eveneens voor 20 september.